МАССА А МЕХКАШКАРА ПРОЛЕТАРИШ ВIАШАГIИХЬЕТА!

СЕРДАЛО

Свет

Советски Союза Коммунистически парте Нохч-ГIалгIай обкома, Нохч-ГIалгIай АССР Лакхахьарча Советан Министрий Советан орган. Орган Чечено-Ингушского обкома Коммунистической партии Советского Союза, Верховного Совета и Совета Министров Чечено-Ингушской АССР.

АРАДУЬЛ 1923 ШЕРА ДЕХЗ

№ 99 (3851). | ШИНАРДИ, 18 август 1964 шу. | Мах, 2 кап.

ЭКОНОМИЧЕСКИ БОЛХ ТОАБАРА — ЦАХАДДАШ ТЕРКО

СЕМИЛЕТКА яхлагIча шера тIаийца декхараш дизза кхоачашдара чуйнина къахьеташ ба хIанз республика промышленни предприятеш къахьегамхой. Цар дерриге низаш тIедерзадаьд КПСС ЦК декабрьски февральски Пленумий решенеш толамца кхоачашъяра. Валови продукци арахецара ах шера план 103,5 процент кхоачашъйьй, планал совгIа масеха миллион сома мехьа тайп-тайпана изделеш арахийцай. Соахка цу хана ийсбича промышленни продукце боарам 7,1 процент лакхбеннаб. Эггара лакхара хьокхимаш даьхад мехкдаьтта промышленноста болхлоша. Валови продукци яккхара ах шера план халал хьалха кхоачашъяьй «Грознефтехимзаводы» яхача объединене. Семилетка яхлагIча шера шоай декхараш дика кхоачашду машиностроителаша, ейгача, кхачан промышленноста предприятей, энергетика, транспорта, бувзама коллективаша.

Цхьабаккъда, балха юкъе кхоачамбоацараш дукха [illegible]да, мехкдаьтта доаккхача промышленносте ледара дегIадоаладу гучадаьккхан карадерзадьн дола мехкдаьтта совдоаккхилга. Тоабе бена промыслови боахам, сихагIа болх бе йолаалийта ера мехкдаьтта гулдеш йола коллектораш. ХIана а дукха зеке йоаг объединене промыслашка мехкдаьттаца йоагIа газ.

Республике 6 бетте заданеш кхоачаш ца еш 15 предприяти йисай. ХIензарча хано дIаеххача тайпара яц гIишлош хьалъяра йоагIаш.

Цу тайпара кхоачамбоацараш хIаьара керттерчарех цхьа бахьан я предприятешка, гIишлошка экономически болх ледара леттар. Боахамий дукххача кулгалхоша, инженерно-технически болхлоша, экономисташа леррIа терко яц дIадолар кIезиг а деш, продукци дуккагIа арахецаргйола наькъаш гучадехара, чурча торонех, производственни мощностах бизза пайда эцац.

Республике предприятешкий гIишлошкий экономически болх тоабара хIанз хьалхашка латта декхараш дийцар дукха ха йоаццаш Грозне хиннача республиканска партийно-боахама актива собране. Предприятей экономически балха эггара йоккхагIа йола торо я керттера производствени фондаш, хIаьта царех дикагIа пайда эцар чIоагIа лоархIаме да. Производствах боала пайда эйбара, технико-экономически анализ яра, боахама кулгалдара методаш тояра болх кхетамца вIаштIехьбаьккха дукха предприятеш я республике. Уйх тIехьарча хана экономика дешаш дуккагIа дувц пленумашка, актива собранешка, юкхьанцарча парторганизацей бюрошка. Грозне дуккъал уйх ях бетта хиннай 70 экономически конференция.

Республика предприятешка хIанз вIашагIа а ехка болх беш я экономически анализ ю 100 общественни бюро, дукха технико-экономически советаш, бюрош, экономически анализа группаш, кхыяраш.

Экономически болх дика тоабар бахьан долаш № 1 йолча бурув деттача Малгобекска конторе коллектива карагIдаьлар доаккхий толамаш даха. Бурув тохача хIара метрега дIададар 13 сома 57 кепиги лохйир бурув деттараша. Из бахьан долаш ах шера 137 эзар сом ахча кхоадаьд. Укказа боахама кулгалхоша, партийни профсоюзни организацешна кхетамца вIаштIехьаьккхай технико-экономически хьокхамаш тоадара йола мероприятеш, тоаяьй учет. Планови отдело хIара бетта арахец экономически бюллетень. ДикагIа болх бе йолаенна бурув деттача контора экономически совет, ах шера кхоъ экономически конференци яьй.

Творчески дика къахьег «Грознефть» объединенерча, Грознески крекинг-заводерча, «Красный молот» яхача заводерча, кхтта кхыча экономически службаша.

Цхьабаккъда, хIанз а йолаш я экономически болх во вIаштIехьбаьккха йола предприятеш. Царех я республика Министрий Совета чуйоагIаш йола дукха предприятеш. Маьхх еш йолча промышленноста тресто 12 предприятешка 7 планови болхло мара вац, хIаьта наха гIулакх деш йолча управлене 3 предприятешка цхьаьккха планови вац.

ГIишлой организацешта цхьайолча кулгалхоша вIалла терка а яц экономика. «Грозпромстрой», «Чечингсельстрой» яхача тресташа уйх ах шера планах 200 эзар сом пайда бе ларьхIача, 370 эзар сом зе даьд.

Цу тайпара масалаш кхи а доаладе йиш я. Ла мегаргдац из гIулакх иштта латтыйга. Шенхаштта тоабе беза предприятешкарен гIишлошкарен экономически болх. Партийни комитеташ, юкхьанцара партийни организацеш, боахама кулгалхой, экономисташ, финансови болхлой декхаройла ба производства экономика йовзара, шоай гIулакхаш овлангарга хуща. ХIара предприятe кхетамца пайда эца беза экономика дегIайоалаеш долча уйх тайпарча гIулакхех — боахама расчетах, продукци хьайовсхаш дIададочох. ДикагIа бовза беза хьабоала пайда.

ХIара боахама кулгалхо дагадоагIаш хила веза техникех экономикех къоастаде йиш йолаш долга. Уж шоайла айха бувзам болаш да. Цудухьа чIоагIагIа технически прогресс еш не хилча йиш яц лакхара экономически хьокхамаш даха, Iалама, материальни, къахьегама торонех дикагIа пайда эца.

Производствени гIулакхаш товдара дика ковкъостад ду карашта экономически дешар хьехаро. Экономически дешар Iомадалга шерде деза дIахо. ДукхагIа мах чуоза беза коммунистически къахьегама школашка, производствени дешара школашка, курсашка.

Терко е еза цахаддаш йола оперативно-производствени планировани вIаштIехьаьккхача Новочеркасски электровозостроителий опыте. Штурмовшина дIаякха, къахьегама овсарле лакха, продукци дуккагIа арахецаe торо луш йола из система толашагIа йолга хьагойтад вахаро.

1966 шера зене продукци арахецаш цхьаьккха предприяти хулийтаргйоацаш хIара цехе, хIара участке рентабельни производство хилийтара шорра къовсам дIаболабаьб Москверча 15 предприяте. Из патриотически болам хьаллаца беза республика еррига предприятеша.

ХIара предприяти рентабельни хилийтара Iалашмате бовцьача лоархIаме гIулакх да экономически болх тоабар. Цахаддаш терко е еза цу балха.

Шиъкха кIаьд ца луш ракетоносцаш дIа-юха кхуьла Iомалуш ба летчикаш. Еррига полет а цIаьхха феца мала тарлу ситуацеш а ситала гIоттаделехьа лаьтта тренировкаш еча хана лаьрххIа хийчаьча аппаратураце ниййоса Iомаю цар. Авиаторий военни дешара дакъа дика дIаэттад хIанз тренажераша еш йола упражненеш.

Сурта тIа: летчикашца технически дешар дIахьоа ва инженер-подполковник С. Манфановский (аьрдехьа).

ШоллагIча сурта тIа: Тушиь тIагIолла лела фецара кема.

Г. Омельчука сурт.
ТАСС фотохроника.

СССР ФЕЦАРЧА ФЛОТА ДИ ДЕЗДУ ТАХАН СОВЕТСКИ НАХА

ХIара шера СССР Фецарча Флота Ди доаца хана вай мехко безбеш белгалбоах советски летчикаш, парашютисташ, планеристаш, конструктораш, ин[illegible]ш, техникаш, авиационни промышленноста болхлой.

В. И. Ленина хьалхеллача советски авиаце истореа юкъе дукха сийрда йоалургйоаца оагIонаш я. Дерригача дунеяна йовзаш я шоалта шийсса хьиы йоаца С. А. Шестакова, В. П. Чкалова, М. М. Громова перелеташ. Халкъа шIаьхка дицдургдаш Сийлахь-боккха Даймехка тIом лаьттача шерашка советски авиатораша карагIдаьнна сийле йоргIоаца гIулакхаш, боараш боаццаш Даьхена уж мутIахьа хилар, цар майрал а тIема говзал а.

Авиационни прогрессана керте а латташ бода хIанз вай мохк. Из къаьгга хьадьокхаш я лаяхен масеен ледара, гаьнагIа ахарен мухь дуккагIа айбарен гIулакха дунен тIа СССР яьха дукха рекордаш. Советски маьрша сигале тешаме лареш да фецара тIема низаш. МоастагIчоа бирсача цар низа лард я геттара гаьнара ца тулийташ моллагIча а моастагIчун фецаре а лаьтташ тIара а объекташ хIалаве вIаштIехьдоалаш и татан массагIа а йола реактивни самолеташ-ракетоносцаш.

Эггара толамагIа йола реактивни самолеташи яцз бола ракеташи хьача Дай-мехка Iилмон техникон доахача толамашка новкъостал даьд космос карадерзача, сиг седкъашка вонхта вIаштIехьдоаккхача вай Даьхено котало яккхара.

Эггара хьалха космос хьайийлараш ба фецарча тIема низаша кхебаьраш, коммунисташ эпсараш Ю. А. Гагарин, Г. С. Титов, А. Г. Николаев, П. Р. Попович, В. Ф. Быковский.

Советски Iаьхал латтача карашка доккхий толамаш дика хад фецарча Граждански флото. Коммунистически парте йоахо яр бахьан долаш воаномика айарен мехк дегIабоалабарен гIулакха боккха лоархIам болаш дола халкъа боахама керттерча доакъоех цаI а хинна дIаэттай из. КПСС XXII-ча съезда решенеш, парте Программа кхоачаш а еш, советски авиатораша шоай дерригa низаш дIалу коммунизмага бодача новкъа гIоали йIубенна бодача Советий Мехкан чIоагIбара.

СССР-а ФЕЦАРЧА ФЛОТА ДЕННА ХЕТАЛЬ ЙОЛА ТОРЖЕСТВЕНИ СОБРАНИ

МОСКВА, 17 август. (ТАСС). Тахан Советски Эскара Центральни театре хилар СССР-а Фецарча Флота Дена хеталь йола торжествени собрани. Гулбеннараша безаме тIаийцар президиуме гучабаьнна Советски Союза маршалаш, бIухой тайпай маршалаш, инаралаш, Советски Эскарен, авиацен, флотен инаралаши эпсараш, гIорбаьнна авиаконструктораш, партийни, советски, боахама болхлой, столица производствe хьалха хаттараш. Собрани доаццача къамельаца хьайийлар СССР-а оборона министре заместитель, авиаце керттерча маршала К. А. Вершинина.

СССР ОБОРОНА МИНИСТРА ПРИКАЗ

1964 шера 18 август [illegible] № 106 [illegible] г. Москва

Новкъостий летчикаш штурманаш, инженераш техникаш, авиационни специалисташ, авиационни промышленностен Граждански Фецарча Флотен болхлой, ДОСААФ спортсменаш — авиатораш!

Новкъостий салтий, матросаш, сержанташи старшинаши!

Новкъостий эпсараш, инаралаш, адмиралаш!

Тахан советски халкъо цун сий долча тIема низашен белгалдоаккх традиционни цIей — СССР-е Фецарча Флота Ди.

Уйх шера Советски Союза халкъоша из цIей дезду творчески низ айбаларен семилетка план шера план хьалал хьалха кхоачашъяра тIехьа, вай мехка коммунизм хьалгъера Iалашмате йоккха программа чакхъяккхара тIехьа шоаш кхо ца беш лоаттабеча къовсамен хьале.

Коммунистически парте тIагIертта а халдаьза а кхоачашъю шийн программа. Даьхен экономически низ маьоста чIоагIа а беш, цун къамна рузкъа дебa а деш, советски халкъа материальни вахара хьал лакх а деш.

Советски наха чIоагIагIа дика дехаш тIаийцар колхозхошта пенсеши пособеши тергдолаш, яраселене, учаькцIено лорарра. халкъа боахама тайп-тайпарча доакъошка юкъарчал доацаш бахаш болча наха гIулакх деча болхлошта луш дола алапи лакхдеш «Халкъа вахара хьал лаккхдара хьакъехьа КПСС Программа кхоачашъеш деча гIулакхех» СССР-а Лакхехьарча Совето яь решенеш.

Машар беза ленински арахьара политика хаддаьза дIа а хьош, Коммунистически партех Советски правительствас тIагIертта къовсам лоаттабу ракетно-адерни тIом ца хилийтара тIехьа, массадолча мехкашкара доттагIаеи гIулакхаш чIоагIдара тIехьа, лаьтта машар лорабаран чIоагIбаран тIехьа,

Цхьабаккъда, [illegible] лагерагахьара тIема кхераш хилар бахьан долаш партен правительствас хаддаьза йолаю ю Советски [illegible] оборони низ чIоагIдара. Вай халара дораэлара эггара дикагIа йола средстваш йолаш долча советски тIема низашта кхыча социалистически пачхалхьалкхений эскарашца цхьана моргрга социалистически содружества строя кхерамзле тешаме Iалашъе.

Эскарен флотен беррига бIухой санна, военни авиаце лични состав хаддаьза шийн тIема говзал лакхъеш, чIоагIагIа фийла а агрессора меттахьа хIама теха кийча а я, мегахьа санна из вай Советски Даьхенах лата гIорте.

Дерригача халкъа цIейца — СССР-а Фецарча Флота Денца военни авиаце лични составага моаршал доатташи из даькъала юнцаши, сона лов советски авиатораша тIемен политически хьа[illegible] кийчлуш, дешара отличникаши классни специалисташи кийчбеш, авиационни доакъошкен подразделенешкен военни дисциплина чIоагIъеш дIахо а толамаш дахар; авиационни промышленноста болхлоша, конструкторашна, беррига болхлоша тIех йолча [illegible] техника хьалча нерда толамаш дахар; Граждански Фецарча Флота лични составо — феца муль кхахьара, нах дIа-юха кхувлара, юрта боахаме авиационно-химически балхаш дара планаш толамца кхоачашъяр; ДОСААФа организацеша — керда рекордаш хяари кагирхошта юкъе масе оагIоракьа авиационни спорт дегIайоалаяр[illegible]

СССР-а Фецарча Флота Ди белгалдоаккхаш аз ПРИКАЗ ЛУ:

Тахан, 18 августе, вай Даьхен столице — Москве, союзни республикай столицашка, турпалаш йолча городашка тхьоза вIаштта йоаккхий топаш тохаш салют [illegible].

Дахалда коммунизм хьалъеш долала сийлахь-доккха советски халкъ!

Дуькъала хилда вай денал дола тIема низаш!

Даькъала а хилда, чIоагI а лулда Советски Фецара Флот!

Сийле хийла еррига вай котолонаш йоалача дег урауттадечен из вIаштIехьдоаккхачен дукха езача Коммунистически парте!

СССР-а ОБОРОНА МИНИСТР СОВЕТСКИ СОЮЗА МАРШАЛ
Р. МАЛИНОВСКИЙ.

КПСС ОБКОМЕИ НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР МИНИСТРИЙ СОВЕТЕИ

ШИЙ ХАННАХЬА ЧУ А ЭЦА ЧАКХ А ЯККХА ШЕКАРА СВЕКЛА

КПСС обкома бюрос республика Министрий Советох белгалдаьккхар, уйх шера, хоттама хьалаш аьттув боаш доллашехьа а, дуккхача колхозашкен совхозашкен шекара свекла чIоагIа хьулкъаьв хилар. дIайийнача хIамашта гIулакх деш толаме балхаш цар, дIайийна дIамаш чуэцара кийчо, еча хана кулгаца къа ца хьегаш свекла кхеара хьалха латта технологи шерагIа юкъехьухьаш хилар.

Цунца цхьана, тохкамбоча гучадьнначох дукхача боахамашка свекла кхеаран хьувкъам чуэца кийчо яран юкъе доккхий кхоачамбоацараш да. Тоьал техникен нахи боллашехьа а, оасаро хьалдиччьад Урус-Мартана производствени управлене «Горец» яхача совхоза цхьоалагIча отделенера, Шальа производствени управлене «Автуринский» яхача совхоза цхьоалагIчен шоллагIчен отделенешкара, кхыча боахамашкара свеклай ихаш.

Дукхача колхозашкен совхозашкен дика дац хьувкъам чуэца кийчо яра балхаш. Масала, Урус-Мартана производствени управлене гIоата 56 свеклокомбайнах 38 мара ремонт яь яьнияц. Техникана ремонт елга кхы а воаIа лел Шальа производственни управлене боахамашка. Свекла чуэцара вIалла кийчбеш а яц свекла оахка машинаш, чухьаш тIадуатта механизмаш, тараззаш, транспортни средстваш.

ДукхагIа йолча колхозашкен совхозашкен свекла чуэцарен дIаккахьаран балха планаш а свекла чуэцара графикаш а оттаяьяц. Юртбоахама продукташ ахарен кийчъярея министерства, «Сельхозтехника» объединене, Шаьла, Урус-Мартана районий производствени управленешна тешкалаш свекла чуэцара механизмашта боахамаш Iалашдара гIулакх мишта латт, хIаьта яз бахьан долаш масала, «Гудермесский» совхозе цхьан сезона свекла чуэцача комбайнаца кхоачаш бола мухь 21 гектар мара яц, «Автуринский» совхозе — 141. Групповой хьисапе свекла чуэцара отрядаш вIаштIехкаяц, механизаторий кадраш вIаштIеяаш, свекла чуэцача агрегаташта лаьрхIа участкаш хьаьсонстаьяц. Уйх шера дукхача хкашкора свекла дукхьашха потоки хьисапе свеклокомбайнашка чуэцаргйолаш я, цхьабаккъда, механизатораш хIанз а Iомабаь балаза ба.

Шензаштара кхоачамбоацараш да Нохч-ГIалгIай шекара заводе. Свекла дIачуийча пункте тоаяь яьнияц тараззаш тIара будкаш, хьакъесте свекла Iоехка пайда шеръяьяц, тоабаьбац жом чулоеттабу кIоаги цуьна тIабода некъ, болх мишта бу хьажанза а вентиляционни установкаш, свеклай элаш лоатташ майда тоаеш ду бетонах балхаш йистедаьнадац. Доккхий кхоачамбоацараш да механически парк кийчъеча. Элаш йоттача ПМЗ-5 яхача 7 машинах цхьине тIа мара лаьтта дIакъестадергаш оттаяьяц. Газоразгрузка болх бе йолаелийтара де дезар даьнна, бедала лаборатори Iалашъьяц свеклай образецаш механически хьалаш цIенъяран йолча приспособленеш. Бедал хьачуэца кийчъьяц заводера свекла юла цех. Эргахькха тоаь кхерилгаш хьалуцца Павлюка-Соколова приспособленеш оттаьяц. Подшипникашта торфиозной дейтеч из хилар бахьан долаш болх бера кийчъьяц продуктови цех. Заводa корпус кIира, кизгаш тохалза а, цхьа долча корашта ремонт яйц. Хьа-Iо ихнйса кIимаш яха заводa да. ЧIоагIа телкаду яьнача цIера дутьала дала деза гIулакхаш.

Кулгалхошен партийни организацей де дезар даьлац ремонт еча болхлой, весовщикий, лабораторий, кхыча профессий кадраша завод Iалашгъара.

Уж дерриге кхоачамбоацараш да юртбоахама продукташ ахарен кийчъярен министерства, «Сельхозтехника» объединене, производственни управленешта, партиконашта, Нохч-ГIалгIай шекара заводa кулгалхошен партийни организацен шекара свекла чуэцаран чакхъякхаран кийчо ерга во вIаштIехьдаьккхандаь, долаш дола кхоачамбоацараш дIадахера лерттIа практически гIулакхаш ца даьлаь а.

КПСС обкома бюрос республика Министрий Советох юртбоахама продукташ ахарен кийчъярея министерство, хиш декка лаьтташ мелиодарен хин боахамаш министерство, «Сельхозтехника» объединене, производствени управленеш, парткомаш, колхозаш, совхозаш, Нохч-ГIалгIай шекара заводa кулгалхой декхарийла баьб уж белгалдаь кхоачамбоацараш дIадахаре сихха дерздоалар да, 1964 шера оттаяь свекла эцара пачхалкхен план кхоачаш а дика тIаккхача а ергйолаш шекара свекла тIалаьтта чуэцаргва заводе дIахьолеш Iалашде.

Цу гIулакха дикка дерздоаладa ухх гаргарча денош шекара свекла тIайола деррига кхаш оттадаь ахнь доаладга, уж дIахо а деш цIена лоатталга;

свекла чуэцача комбайнех хайда дикагIа эцар дукхьа колхозаштена совхозаштена моргаду свекла тIайолча кхашке мугIаранта юкъера йоккхаш из чуэцале хьалхагIа кIоарга ца шийхьалга;

цхьан ден-бийсал дуккагIа ха юкъе йолийта мегаргьйолa шекара свекла хьалхарен заводе из дIахьарен юкъе; чуэца лаьилле а свекла дIачуийча пункте дIакхьа йиш йоацаш йиса свекла элел кIаоттаь ийса лоатталга (кьакъашта гарга хургйолаш) вIаштIехьаьккха деза;

шекара свекла чуэцача тIехьагIа мукъадоалача кхашка гуйран хьатеш ханнахьа дIадер а свеклекомбайнашта технически гIулакх шекагIа лар а духьа шерра юкъе дакха деза свекла чуэцача агрегатех групповой хьисапе пайда эцалтеш гуйран хьатеш дIадуьйрдиолча кхаш тIара свекла эггара хьалхагIа чуэцилгаш;

уйх шера 25 августе хьалIа-сахьалехьа ремонт ех яккхаза цхьан свекла чуэцача техникаш, из тIаоттачеш дIакхуьйчен средствашта, наькъашта, тIаьнта, тараззашта;

техниках, нахах, транспортах, кхыча ресурсех пайда эйса эшалга вIаштIехьа а доаккхаргдалаш шекара свекла чуэцаран дIахчаьхьаран балха планаш оттаь хила эза хIара колхозе, совхозе, отделене, бригаде;

чIоагIагIа тIалхьожан оттабе беза заводе дIачуэтела свекла дика хилийтар, свекла дIачуийча пункте из вийса узмйтар, бIехали цIенали яйса къоастадайтар свекла гIера ца ялийтар духьа;

шекара свекла дика хьувкъьярах свекла кхеарашта материальни тоосурен ергйола гIулакхаш шерра юкъехкахьа деза;

свекла дика чуэцачен свекла чуэцача техниках пайда дикагIа эцилгтеш Iалашдар духьа 20 август тIехкачалехьа лоаццача хана механизаторий семинараш яха [illegible] (кхашкарче хьалавка) кхаьнъера свекла чуэцарий дIаккхьарий четаь, потоки свеклокомбайнаш тIа болх бергбола кадраш кийчьа еза;

чIоагIа лоархIаме да свекла деличен хIара заводора свеклай кьувкьама учет оттаир, мугаш къа ца кьегаш чоь. Советаеме технологех свекла кхеаш йолча заволшта кьаьстта уйла тIа а йохийташ;

юртбоахама продукташ ахарен кийчъярен министерствона тIайаладе хиш цхьа хашикьа дIаккхьара чIоагIа тIахьожам оттабелга, свекла цийна заводе яха юхайоагIача автомашинаш цу гIулакха пайда а эцаш; свекла дIаоан бола шоферашта бытовой хьалаш хилийтара де дезар дерга, царна дерттIа даа хIама хулийталга.

Шекара заводa кулгалхой, партийни профсоюзни организацеш декхарийла я 25 августе завод болх бе йолайолийтара вIаштIехьдаьккха. Сихха низза хардолар де деза еррагача технологически, энергетически, заводa юкъарча оборудованена, приборашта автоматика средствашта, хIаьта иштта, производственни гIулакхашта лаьрхIа йолча цIенолшта гIерсашта йоза ремонт чакхъякхара; свекла дIачуийча пункташ свекла Iоьвохксеш йолча а я дIалоттачен машинашта, контрольно-измерительни приборашта, вентиляционни оборудованена Iалашдар элаш тIера дIакхьолаш мел

(ДIахододар 2-ча оагIа тIа).

НЕМЕЦКИ ХАЛКЪА СИЙЛАХЬ-ВОККХА ВОI

Германски дунен халкъашта кхъерчех коммунистически болама гIорваьнна волча деятеля Эрнста Тельмана (1886—1944) цIи фашизмашен тIеман дуьхьала лоаттабеча къовсаме деналки къонахчалки хилара символ я. Гамбургски транспортни болхло волчара волавенна Германе Коммунистически парте председатель хилар — иштта ба коммуниста — трибуна лаькъ. Э. Тельмана карагIдьйна исторически гIулакх да К. Либкнехтен Р. Люксембургеи хьалхаенца хьаьхча Коммунистически партех немецки къахьегамхоша шоай баьхча лоархIаш йола кердача тайпара дуккха нах юкъе бола революционни парти хьаир. Партех бола ленински хьехам чакх а боахаш, КПГ-и дунен хьалкъашта юкъерча болхлой боламен мугIарашта юкъе марксизма-ленинизма идеяш цIена лоаттаяра тIехьа оппортунизм[illegible] ден дуьхьа машар боацаш бола къовсам лоаттебара хьокхам бар из. Тешамера ленинец хиннача Тельмана бокъонца йола патриотизм хаддаьза болча интернационализмаца лелайора. Сийлахь-боккха Октябрь мот мабаьллингé «Советски Россия лореяра тIехьаэттар, социализма мехках дола баьдар кхайкадер хинна дIаэттар советски халкъа дог цIена доттагIа. Тельмана эггара хьалха дIабовзийтар къахьегамхошка фашизмах бола кхерам, фашизмана духьаларча болама эггара гIорбаьнеи лоархIашчи болча кулгалхоех цаI хинна дIаэттар. Тельмен бахьан долаш Германе хьахилар халкъа цаI йолча фронта лардаш. «Кховлаг1ча рейха» набахтенашка цхьайтта шера чувоаллаш юкхера ше цхьаь дуьхьал эттар фашизмаца КПГ баьчча. Нацистий мракобесена цо дуьхьа оттабир коммунистически мировоззрене бохаргбоаца низ, немецки халкъа демократически низах, пролетарски интернационализмах, советий мохк котбаргхилара тешам. Шийн палачашка цо кхера ца луш дIаккхайкадора фашистий эскар Советски Союзе хIалакьхургхилар. Немецки халкъа сийлахь-вокккхача вIийй сийрда образ дунен тIа уйла цIена мел йолча наькха дегашке, Германски Демократически Республика къахьегамхой сий долча гIулакхашка яхаш я.

ШИ ОРДЕН ЛЕЛАЮ КИРГИЗИ

ФРУНЗЕ, 16 август. (ТАСС). Тахан Киргизе КП ЦК-ай республика Лакхехьарча Советен торжествени заседание Киргизена Ленина орден дIаелар КПСС Центральни Комитета Хьалхарча секретаре, СССР Министрий Совета Председателa новкъоста Н. С. Хрущева. ХIана Киргизи ши орден йола республика а. Средни Азе йоалаш республикана доакха шолагIа советIат деннад экономикен культурен лакхъеча доккхий толамаш дахарена Киргизи шийн лоIане Россех хьалхийтта бIаь шу даларна дузаденнеча.

Новкъоста Н. С. Хрущева торжествени заседание доакха а цъаьта а къамаьл дир.

ТIАГIЕРТТА А КХЕТАМЦА А ЛЕЛАБЕ АТЕИСТИЧЕСКИ БОЛХ

«Знание» яхача обществан вай республикерча членаша духхьал укх шера 7 бетта 25 эзар лекци йийшай, царех 2030 атеизмах а йолаш.

Атеистически лекцеш ешарга вIаштIехьдоах, хаттарийн, жоьпийн иштта тематически сайренаш ю, киннолекцеш, дешарйн конференцеш, атеистически литература выставкаш ю. Дуккхача культура цIеношка, клубашка атеиста кабинеташ уголокаш а.

Масала, боккха болх бу обществан лектораша г. Грозни Крупская цIерахча культура Дворецехь. КхоалгIа шу да Дворецехь халкъа университет болх беш йола. Цуьнгахь Iилма атеизма факультет а йолаш. Атеистически сайренаш лекцеш ю Iилма-популярни кинофильмаш хьа а хьуьйкхаш, атеиста кабинети планетарийн а гойташ. Из бахьан долаш, дика вIаштIехьдоал укхаза дуккха нах чуоза. Масала, «Тамаш йоаца тамаше хIаманаш» яхача сайрене 570 саг вар.

Iилма атеизма факультет болх беш я г. Грозни Заводской районерча Ленина цIерахча культура ЦIагIа а. «Знание» яхача обществан республикански отделене 1960 шера денз дIайолаь г. Грозне а республикан районашка а культура цIагIа, клубе, пионерий Дворец болх беш я дIа-юха кхувла планетарий. Цо вовкъостал дир горожашкеи юрташкеи бахача наха юкъе пропаганда йоаржаяра. Из кIоагIа дика пропаганда форма я, лекци ешашехьа, а цу тIа дукхахой кинон диафильмаш хьокхабийш я. Укх ши шера 200 соагIа лекци йийшай цу тайпара, 13000 гаргга саг ладувгIаш а волаш.

«Знание» яхача общества член, дIа-юха кхувлача библиотека заведующи волча Ибрагимов Исраила (Советски район) юрташка а ухаш атеистически Iалама-Iилман литературана пропаганда ю. района къахьегамхоашта атеистически лекцеш еш.

Iилма - атеистически пропаганда доккхий толамаш дахархи цхьабола нах дынах хьакъастарахи ды ше дIабаргба, цунна духхьал цхьаккха а пропаганда ашаш, из боккхийча нахьа гIуллакх да, боккхий нах дIабаларца дIа а дергдолаш яха уйла геттара нийса яц. Боккхий нах хинна ца Iеш кагирхой а дынах тешаш моттигаш нийслу.

Дынах тешараш тоъал дукха хилара тешал ду дына дезача деношка цар ниназаш а далла гIу[illegible] лакх ду цIеношш а кхалдузаш хиларо (г. Грознерий Орджоникидзевски станицерен киназаш). ХIаьта цхьайолча моттигашка кагирхой секташ Iехабаь, уж шоашта юкъе чуэза моттигаш а я (Шаьла, Наьсарен, кхыйола районаш).

Бахача нахах цхьабараш дынах тешаш хилара бахьанех цаI да «Знание» яхача общества республикански а районий а отделенеша, идеологически отделаша бокъонца нийсъаь оттаьча Iилма - атеистически системах, кхыл а маIача а наьха, цар хака, къамы лоархIам а беш, бахача наха юкъе болх ца бар.

Iилма - атеистически болх дика тоабаь дIахьош бале а, кIаьа а цхьадола кхачамбоацараш да цуна юкъе. Къахьегамхой дынах биза мукъабахара КПСС Центральни Комитето дIадехь партийни общественни организацешкара цар дына духьалара пропаганда кIоаргтача Iилма керда тIа, бахача наха атта кхетаргйолча формах, коммунизм хьалъяра практикеца дIахьа бувзам болаш хулга вIаштIехьадаккхар. Къахьегамхоашта Iилма - атеистически кхетам бала йиш яц кадрови пропагандисташ боацаш, Iилмахой, промышленноста а юрта болхама а специалисташ юкъе ца озаш.

ХIанз Iилма - атеистически пропаганда еш бола лектораш тоъаш. Вай республике 25 эзар соагIа сиг вай лекхерен юкъерон образовани йолаш, хIаьта дына духьаларча пропагандана юкъе дакъа лоацаш массехк итташ лектораш мара бац. Обществан республикански отделене Iилма-атеистически секцена юкъе 25 саг ва, царех духхьал 8 саг мара вац нохчехи гIалгIаехи.

Вай республикан цхьайолча районашка атеистически пропаганда система йоацаш, цхьан лостамах йовцаш, дынах теша берриге нах юкъе а ца озаш лелаю. Дынах теша нах юкъе болча предприятей коллективашка а них бахача моттигашка а атеистически лекцеш ца ешаш моттигаш я.

Духхьал идейни, кIоагIа кхетам балара наькъаца мара кагргъяц атеистически къовсаме.

Идейни кхетам балара эррига

И. ШАИПОВ.
«Знание» яхача обществан республикански отделене референт.

ХЬАЛХА ЛАТТАРАШЦА НИЙССА

ТХА управлене хьаъю Наьсарен районе а цул арахьа а школаш, больницаш, шурий-товарни фермаш, бахача наха лаьрхIа цIенош, иштта кхы а дукхи объекташ. ГIишлой-монтажни управлене коллективо толаме кхоачашду объекташ ханнахьа хьалъяреи уж дIачухлареи деккараш. Цу гIулакха кIоагIа вовкъостал даьд штукатурщикашта, каменщикашта, плотникашта юкъе яьржача социалистически яхьо.

Бовхлоацеи специалисташеи хьинаре къахьегарах гIишлой-монтажни балхий ах шера план 104 процент кхоачашъяьй тха управлене. ГIишлош хьалъеча дIадодар планах 1,68 процент мара лохде ца дезача 8 процент лохдаьд.

Объекташ хьалъеча хьу, цемент, кирпичаш, кхыйола материалаш кхоирах 19 эзар сом пайда баьб.

Йоккха хими хьалъьяш йолча «Грозхимнефтестрой» треста № 9 йолча гIишлой-монтажни управлене инициатива хьал а лаьца тха управлене коллективо керда деккараш тIайийцад Сийлахь-боккхача Октябра 47 шу дузача денна сийна.

Укх шера хьалхарчеи шоллагIчеи квартале даьча балхий итогаш яьчул тIехьагIа деккараш дика кхоачашдарах «Чечингсельстрой» яхача треста дIа-юха телаш йола ЦIе байрахх хьажаьй тха управлене коллективана.

ГIишлоенхой цIейна наькъа боагIаш дика соагIаташ кийчдир управлене коллективо района къахьегамхошта. БуровIалхарча бераша лаьрхIа хьалъяь эксплуатаце дIаелар 520 моттиг йола сибарда школа. Укх шера бераша кердача паргIатача школе лешаргда. Июль бутт чаккхбоаллаш гIишлонхоша 100 моттиг йола стационар яха цIа Шаденнад эксплуатаце, хьалъяь лийнай «Назрановский» совхоза механизатораша лаьрхIа йола столови а.

ХIанз цу совхозе хьалъеш латт Аьли-Юртарча отделене шурий-товарни фермаш, доахнашна Iаьсаштена лаьрхIа цхьйиш. «Октябра 40 шу» яхача совхозе хьалду 8 квартира йола, Наьсарен АТХ-на — 32 квартира йола цIенош, кхыйола объекташ цIей тIаккхачалехьа йистенхьа лаьрхIад управлене коллективо.

Уж объекташ хьалъеча дика вIаштIехьбаьккхаб болх мастераша ии. Ахриева, Котиева, Албогачиева, кхычар а. Дика къахьегаш я каменщика Измайлова Мухьмада кулгалду комплексни бригада. ХIара бетта план 170—180 процент кхоачашъю цо. Цу бригадо тешшаме деш деяад Серноводске курорте яхача наха хьалдела 32 квартира йола цIа деза цIей тIаккхачалехьа эксплуатаце дIадала.

Тха управлене дагахь йаьхле лелаеш а Наьсарен-Вокзале 536 моттиг йола [illegible] хьалъеш йола Алиев Мухьмадa кулгалду гIишлонхой коллектива. Масех юкъа балха кормаш тIехкхоачашъю, материалаш кхоа гIишлош хьалъеча дIадодар лоха хулийт. ХIанзарца балхага хьежача теша йиш а управлене коллективо шийна хьалхашка латта деккараш сийлеца кхоачашдергхиларах.

Бакъда, иштта дацар укхазара гIулакхаш хьалхагIа. ГIишлой-монтажни управлене коллективо укх шера мара план кхоачаш[illegible]. Из толам боккха вIаштIехьбаьккхад тха шерра балха механизаци ярах, болх дикагIа организовать тIехьбаккхарах, наьха довча материалашта цена дергIаярна балха [illegible]. Укх шера къаьстта дикагIа я управлене инженерно-технически коллектива болхлой кадраш. Болхлошта юкъе шерра социалистически яхь яьржай, коммунистически къахьегама бригаде, ударник яха цIи [illegible] къовсам лоаттабу кхаь коллектива болхлоша.

Укх шера къаьстта дуккхагIа ба [illegible] белгалбаьннараш. Масала, управлене дика бовзаш ба говза каменщикаш Албогачиев Гирихан, Измайлов Мухьмад, Патиев Тухан, Оздоева Мумият, Цароев Яха, плотникаш Арсельгов Заудин, Хамхоев Султан, болхлой Аушев Исмаiл, Кушитов Дибхан, Богатырев Дугурхан, иштта кхы дукха барам. Цар тIехлама болх барах управлене Сийлан грамоташ [illegible] дуккагIа Iарад.

ЦIОАГIА лайташ дагий хьалхагIаьд тха управлене инженерно-производственни нардаш талар. Цу чоарахьах объект хьалъечарна из хана хьалхехьа лакха лелал балацн эксплуатаце дIаеча премиални ахча ду. Цу гIулакхо а кIоагIа лакхъенй балха овсарле.

Бакъда, тха управлене гIулакхаш кхы а дикагIа лергдоа цхьадола кхоачамбоацараш балха юкъера дIадоваларе. Масала, укх тIехьарча хана эггара тхона кIоа гIагIа эшаш йола материалаш хьу, цемент кирпичаш кхоачамболаш яц. «Чечингсельстрой» яхача тресто хьинахьа тхона уж дьаху хьийтаргйолаш болх вIаштIехьбоаккхаре дукха хьалхагIа чаьидахх йиш [illegible] тха дуйхатIаеча балхаш.

ДуккагIйола объекташ эксплуатаце дIаялара кIоагIа тIехьийоах тха субподрядик № 223 йолча подрядни - монтажни контора СМУ-3 коллективаша. Уж деккарийла а перттера балхаш тхо даьхьинччул тIехьагIа цIеношка зий дилла, пешнаш ехка, электросердало йилла, иштта кхыдола кагий балхаш да.

Уж цар ханнахьа чакх ца да хиран хIана а йистехьанза а Экажкъонгий-Юртара хлебопекарни, Наьсарен-Вокзалера берий беш, бани. Тха управлене де деза керттера балхаш хIана ца эшаш даь дьахад. Аьшкабетона завода коллективо тха управлене аьшкабетона конструкцешца Iаланъяр во лел.

ХIаьта уж цхьадола кхоачамбоацараш балха юкъе хале а тха гIишлой-монтажни управлене коллективо сийлеца кхоачашдергда шийна хьалхашка латта деккараш. Ваьккхача толамех кхоачамбоаь саца уйла яц тха.

С. ДИДИГОВ.
«Чечингсельстрой» треста № 6 йолча гIишлой-монтажни управлене начальник.

КРАСНОДАР. Краснодарера мехкадьтта чаккхбаккхача завода коллектива дика къахьегама толам баьккхай. 1964 шера дIаланача ах шера Российски Федераце аьхе аьшнача мехкадьттан химически а промышленноста предприятешта юкъе хьалхе ва моттиг дьаккхай цо. РСФСР Министрий Советен ВЦСПС-ен цIерах кхоъара кира тела ЦIе байрахх еннай цунна.

СУРТА ТIА: № 1 йолча установка оператора гIоача, комсомолка В. Фишарькова.
П. Кальницка сурт. ТАСС фотохроника.

КЕРДАДАР — БАЛХА ЮКЪЕ

Вай мехка коммунизма материально-технически база хьалъеяьнна парте XXII-ча съездо оттадаь Iаламате доккхий деккараш толамца кхоачашдулургдаш къахьегама овсарле лакхъяра. Iилманнеи техникаеи карагIдаьннараша производствана юкъедахьари наькъаца мара.

Къилбаседа Кавказа совнархоза мехкадьттахоша дикка болх баьб мехкадьтта, газ яккхара, мехкадьтта нагнетательни скважинаш яхара процессашта автоматизаци телемеханизаци еш, керда техникеи технологии юкъейоалаеш. Дукха хIанза даьд укх тIехьарча шерашка промыслашка телемеханикаи автоматикаи системаш юкъехьош. Йолаш йолча эррига кIоарга-насосни скважинех 90 процент диспетчерски телеуправленеги тIахьожамаген яьхай. Цо йиш хилийтар болх беш йолча скважинашта балха режим оттае, дIайодаш йола дукха электроэнерги кхое, теледииамограмма новкъостали технологически прогрессана хаддаза тIахьожам лоаттабара чотах ремонт яр ха йIаькъе, производстве балха культура лакхъе.

Мехкадьттен гази цхьан турбах йолча системах гулъяра комплексни механизаци яр эггара керттерчарех цхьа гIулакх да, цунца скважина дебит 64 атмосфера давлени йолаш дуста а дусташ. Цу гIулакхах боалача пайдига хIанз Хаян-Керте хьожаш да.

ХIанз Грознерча филиале хьаеш я мехкадьтта скважинашта телемеханизаци яра керда система, кIаьте тоаьь эргайоаккхаш а керда система, хьалхагIа яь хинна. «Грознефта» объединене промыслашка шерра йолаш йола ГИЦ-61 яха телемеханика система а. «Рица» яхача регистраци еча аппаратурана вIаштIехьаккха лерхI мехкадьттахой диспетчерски журнал автоматически леладдергдола телемеханика система. Мехкадьттен гази йоаккхача, бурув тохача дукхача моттигашка телемеханизаци юкъейоалаеш, кхыдар дош балхаш а даьд.

Нохч-ГIалгIайчен мехкадьтта промыслашка автоматизаци телемеханизаци е йолайр эггара хьалха 1955 шера, мехкадьтта скважинашта диспетчерски тIахьожам лоаттабеи телеуправлени ен лаьрхIа специалистий группа къоастайир 1956 шера. ДIахо йодача хана цу группах конструкторски бюро хилар, цунах вIашагIтехар тIехьагIа ВНИИКА нефтегаза яхачун Грозненски филиал.

ХIанз «Грознефта» объединене эррига промыслашкара кIоаргга-насосни станцеш телеуправлене яьха я, автоматизаци телеуправлени яьй «Грознефта» НПУ 9 водонасосни станцена, монтаж яь а яьнна, болх бе дIалургйолаш я йоккха давлени йола компрессорни станци, 93 участка трапни установка, ташкалински мехкадьтта парк.

Цу проекташ юкъарчал довцаши ВНИИКА нефтегаза Грозненски филиало дакъа лоацаш даьча балхел соагIа, автоматикеи телемеханикеи балха юкъехьош дукха балхаш даьд мехкадьтта управленеша шоаш а.

«Октябрьнефта» НПУ Гойт-Керта участка 7 групповой установке, оттаьй АО-4 яха мехкадьтта хьалъуваа автоматаш, кIедж етташ мехкадьтта доагIача 6 скважине АД4-2 яха депарафинизационни установкаш, 12 резервуаре АЛ4-2м яха датчикаш, кIедж етташ мехкадьтта доагIача 5 скважине дистанционни давлена датчикаш.

«Старогрознефта» мехкадьтта управлене Хаян-Кертерча участка кIедж етташ мехкадьтта доагIача скважинашка дистанционни тIахьожам лоаттабара йола автоматика аппаратура оттаяй, 6 котельни установке монтаж яьй хий цIендеш йолча электромагнитни установкана, массайолча котельнешкара яьш автоматически цIенду.

«Сунжанефта» мехкадьтта управлене автоматизаци а яь, промышленни тохкаш я мехкадьтта гулдеши дусташ йола 3 автоматически установка, 19-ча мехкадьтта парке оттаьй боарамий дистанционни датчикаш, уж ПКС-64-ча оттаьча пультах кIа а тохаш. Дукхаь кхыдола балхаш а даьд.

1965 шера «Грознефта» объединене 5 водоIасосни станце, 2 мехкадьтта парке, установкай бустан беча 5 групне, цхьан компрессорни станца, цхьан котельни установке автоматизаци е лерхI.

Тхона хетачох, проектни Iилма-тохкамеи институташа укх гаргтерча хана кIоарга-насосни скважинашта йиза автоматизаци яра дешаш къоастаде деза. Из дара хIанз йолаш йолча телемеханика системашна тешшаме болх белга лакхде деза, дебит дуста новлхане йоаца а тешшаме болх бергбола а конструкци, кIоарга-насосни скважинашка датчик оттае еза, хIаьта иштта къоастаде деза болх беш йолча станокашка - качалкашка масштабни динамографирована ярен дистанционни тIахьожам оттабарен дешаш.

Кхоачамболлаш чехка къоастадец резервуарни паркашта, насосни станцешта, газокомпрессорни станцешта автоматизаци яра дешаш.

ВНИИКА нефтегаза Грозненски филиало мадоагIара чехкех толамцеи хьа а яц, тахка а таккац приборийн автоматика средствайи керда конструкцеш. Цхьайола разработкаш тешам боацаш а дакм тIахьажа дезаш а дул.

Тохкам баь йола средстваши автоматика системаши арахецргйолаш специализированни завод яц, хIаьта приборашш еча промышленносто уж кIезига хьие тиrац. Кхоачамболаш яц материально - технически снабжени.

Къилбаседа Кавказа эррига мехкадьтта доаккхача объединенешка яц автоматикаи телемеханикаи средствашта ремонт еш йола база. ХIаьта иштта совнархоза мехкадьттеи гази йоаккхача промышленноста управленешка яц мехкадьтта объекташта автоматизаци яра деррига дешаш къоастадара вIашагIтеха йола центр.

Конференце дийцача дерригача дешай хьакъехьа хьалде йола решенеш тIайийцар. Къилбаседа Кавказа, мехкадьттеи гази йоаккхача промышленноста управлене, кхыча лакхехьа латтача организацей новкъосталца наьха болх аттача боаккхаш, къахьегама овсарле лакхъеш мел дола кердадар, прогрессивни дар балха юкъедоаладергда Нохч-ГIалгIайчен мехкадьтта промыслашка.

А. ВАЙНШТЕЙН,
«Грознефта» объединене мехкадьттеи гази боаккхача отдела воккхагIа вола инженер.

КЕРА ЙОАЗОН ОБЗОР

ВОЧА ГIУЛАКХАШТА ДУХЬАЛА

Комсомола Шаьла комитето бетта шозза арадоаккх кулгаца йоазаь «Крокодил» яха критически журнал. Шаьла бахача наха кIоагIа сатесс цун керда номер араялара. Эггара нах дуккагIа тIаккхоачаргболчеи гургдолчеи хьал техий хул из.

Цо буош къа а ца хьегаш наьха хьакъах баха гIертараш — тукеядцаш, дукха истий кхувлараш, социалистически рузкъа лечкъадераш, мурдий тоабашта хьалха латтараш, базархой, иштта кхыбараш а.

ХIанз дукха ха йоацаш араьннача эргIанарча номер тIа яхо вокхйа саг вагIа йоккхий кIай кийнаш а тохкаш устагIаш дуле дуаш. Цар тхьамада во Ганиев Хьасан. Автуры яхача юрта нах гулбеннача сколе цхьинадар цо шу дынах хьа а къьастаи. дына гIулакхаш кхы лела а дергдаш. Бакъда, бутт а балалехьа ломазир Хьасана шийн дош. Хьалха а саина дына гIулакхаш леладу цо. Царцара цаI Дауд-хаджиев Сейт-Ахьмад ва. Цхьанинахьа болх беш вац из, шийн кхаь сесаго хьийгача иьйх ваь.

Вокх сурта тIа аьшкхар ва хьехархо вола Исаев Элми. МалагIа юкъ яь бераштa хьеха дага ва хьоI из? Ше дукха ха йоацаш пхелагIча классе дешa егIа йиш йоаль хилча, Из дуцдар цаIи дагадар шолагIеи дола шш юкъ йоа саг ва. Из саина бераштa школе моттиг яц.

Воккх сурта тIа ба кхоца воцителаш Ахмадов, Шейхаев, Мусханов. Берригача къахьегамхоша ивай болча кхоагIа сихагIа. Дакъе амбаршка илт чудоккаьа хана из ломмалеш киннаб уж.

Журнало къехетам боацаш тоха тIаьхья дентара-дента лакхлуш латтача вай вахара новкъарле ераштa.

М. АЛАНОВ.

ВАЙНАЬХА КХАЛНАХ — ОБМОТЧИЦАШ

Массехк шу хьалха Наьсарен «Электроинструментальни» завод болх бе дIайолалуш, цига яцар ялх обмотчица мара. ХIанз уж кховзткъа гаргга я. Царех дуккагIа бараш вайнаьха кхалнах ба. Заводе балха боагIача хана цхьакха говзал яцар цар. БулургIий-хьоI дьнне хетар болх. Завода кулгалхоша кхалнаха из говзал дIахьеха ивх оттабир. Обмотчицаш кIоагIа безар, хIана аьлча, сборочни цехе дукха белкаш Iайнадар. Уж чехка даь даха дезаш дар. Шоай беррига теркам тIабахийта из говзал Iомае эттар кхалнах. Цхьаьрчое хана дар, кулгаца дика ладувгIадар. ЧIоагIа новлхане болх бе из, Аьшкасаьрг, вIалла гойм ца болийташ, цхьаккха сец ца доаккхаш, вIашагIтеха секцеш а еш, назеш яхача харшаш чу Iобехка беза. ЗIаммига а сенкатiаьна моттиг нийслойя, дайне да мед хьайга хьа, хIана аьлча: статоро болх бергбац, ток дIа а лушаш. Цудухьа кIоагIа лорлуш хила веза. Цхьабакъда, кхалнах, дIаболалуше ке яьнняцар аьчна юкабаланзар. Цу гIулакха цар безам тIабахийтар бахьан долаш, лоаццача хана из говзал карагерзайир цар. ХIанз хIара денна план тIеккхоачаш а еш къахьегаш боахк. Белгалбаьнна дика болх беш ба Касиева Iайшети Саралиева Лейлаи. Цар хIаране кхоккха кхалсаг кхетаьй шоай балха говзалах. ХIанз хьаьнала къахьегаш болх цар хьийка обмотчицаш.

Iайшетен Лейласи 130—150 процент кхоачашъю хIара бетта план. Касиевас цул соагIа обществени болх а бу. Профсоюза завода комитета член я из тIаьа, коммунистически къахьегама ударник яха цIи яккха махуала къахьегаш йоалл из.

Ч. САИДОВ.

Идеологически балха хроника

ТIЕХЬ-тIехьагIа шерлуш боагIа Сунженски района Цечa Эскара цIерахча колхозера коммунистически къахьегама болам. Дика къахьегама толамаш даьхад бохама коа тIара оалхазараш леладеча ферма коллективо. Пацхьалкхенга фуаш дохкаре план 194 процент кхоачашъяьй цо. ДIадакача шераца нийсди ка 34301 фуъ дуккагIа гулдаьд укхааз укх шери.

Къаьстта дика толамаш даьхад ферме йоккхагIа йолча коа тIара оалхазараш леладеча Потипова Аннас.

Дукха ха йоацаш киннача хьайбаш леладерий партийни собране коа тIара оалхазараш леладеча ферма коллективана коммунистически къахьегама коллектив яха сийлен цIи еннай.

* * *

УКХ тIеххьарча хана Сунженски производственни управлене комсомола комитето культпросветучреждене цашца цхьана каст-каста вIашагIъетт кагирхой сайренаш.

Дукха ха йоацаш культура ЦIагIа «Дог доацараш наькъахой кургбац» яхача темах сакъердаме сайре хиннай. Цу сайрене къамаьл даьча производственни управлене комсомола комитета секретара нов. Тузлукова, Орджоникидзевски юьрта школа завуча нов. Стромовас, иштта кхы дуккха бараша а белгалдаьккхад цхьаннаболча наха общественни вахаре, производстве вIалла дог доацаш болх беш хилар.

Дына духьаларча гIулакхах лаьца кагирхой сайренаш яьй Серноводскени Ассинскаи яхача станицашка.

* * *

ДУКХА ха йоацаш управлене Ленина цIерахча юрта боахаме партийни просвещене сета кердача дешара шера болх дIаболабергболаш партийни собрани хиннай.

Укх шера колхозера тайп-тайпарча звеной членаш—коммунисташ юкъеозаргба политически дешара. Цхьаболча коммунистий вIаштIехьдаргда КПСС истори Iомадеча кружокеи экономика Iомаеча школеи шоай кхетам лаккбе. ВIашагIтехкай вайнаьха кхалнаха лаьрхIа политкружокаш а.

Производственни управленерча парткоме болх бе йолалургья юртбоахама хьакъехьара кхетам луш йола университет. Цига деша вIаштIехьдаргда къахьегамхой.

Керда дешара шу леттIа дIадолаладара пропагандистий хержаб собране.

И. ГУЗЕЕВ.

(ДIахьадар. Долалур 1-ча оагIо тIа).

эш материалаш кийчъе еза; заводa производственни мощностах пайда дикагIа эцара, производстве эшалуш дола шекар кIезигагIа хилийтара, къахьегама овсарле лаккъяра, дIаухийташ йола йоаго хIама а кхыбола производственни материалаш а кIезигьяра, хьадеш дола шекар дикагIа кхилйтара чакхдаха лаьрхIа гIулакхаш кхоачашде деза;

кхы хье ца йолийташ мел эша запасной латтадлаш кийчъе еза завода оборудованенеи араххьарча даьча балхашта механизаци еча средстваштеи планово - предупредительни ремонт чакхъяккхара; инструктивни семинараш е еза эшаш ерашца, таразаш увзараш, лабораторешца, шекара свекла дIанйеш, дIаоттаеш, дIаяхкухьийташ болча кхыча, болхлошца.

20 август хьатIаккхачалехьа тIара свекла дIаючa боахамга хила еза

КПСС ОБКОМЕИ НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР МИНИСТРИЙ СОВЕТЕИ

ШИЙ ХАННАХЬА ЧУ А ЭЦА ЧАКХ А ЯККХА ШЕКАРА СВЕКЛА

свекла дIачукийра эша накладной бланкаш.

Юртбоахама продукташ хьаре кийчъяреи министерство, шекара заводи директор, производственни управленеш, колхозаш, совхозаш декхарийла я 17 август хьатIаккхачаш 1964 шерара шекара свекла хьаьхкарен заводе дIахьарен график оттае. Производственни управленей къаьстта уйла тIаьраьяй шекара заводаш дага а дахина эггаьь шекара свекла чуэцарен из дIачуйеча пунктагска 15 сентябре кхачачалца йолча хана дIачуэцим екхарен график бокъонца кхоачашъяьйза эрг ца хилара. Чуйица яьна свекла завода боарамагIа болх бера эшачул соагIа кхай тIа а свекла дIачуйеча пункташка а IовргIоацаш болх вIаштIехьа а баьккха.

Автомобильни транспорта Нохч-ГIалгIай управлене шекара свекла дIачуэчаи [illegible] хана Шаьлаерчеи кхачеи автобоахамий лерда тIа автомобилий колонна вIашагIйолла еза шекара завода, наькъахьа свекла кхыдела мехьалпи дIаккузьинга дхза Iаламашла йола автомобилаш юкъе а йолаш.

Свекла чуэцеи дIаоашш хьажаьача автотранспорта балха оперативни кулгалдеlа шекара завода тIадожадаьл. Цу гIулакхи завода директор 20 август хьатIаккхачалехьа диспетчерски пункт йиллая а свекла дIачуэвара Нохч-ГIалгIай автоуправленеца договор даьза а дергда.

Шекара завода директор, автоуправленеш, производственни управленеш, колхозаш, совхозаш деккарийла я свекла дIаоаш йолча автомобилашта шийн свеклах болх белга вIаштIехьдаккха. Автотранспорт цхьа болх боацаш сеце ца латтийтар дукъа свекла денних бийсанних цхьан боарама заводе дIачукъяла вIаштIехьдацца деза.

КПСС обкома бюроса республикан Министрий Советех иштта декхарийла яьй:

«Грозэнерго» управлени (нов. Лячоев) — эшача параметрца йолча теплови электрически энергиа шекара завод хаддаза Iалашъе;

«Грозпромстрой» треста СМУ-3 (нов. Аварян) — Аргуда поселкера свекла цIеньи гIирсаш 25 августа тIеде ца довлийташ болх бе долаладийта;

шекара завода директор (нов. Хаматханов) «Октябрьнефта» ОРСе (нов. Гетманцев) — шоферашкеи свекла дIачуйеча пункташьэча болхлошкеи кхачан продукташ шукаро похнига вIаштIехьдаккха а, кIаьта иштта цар культурно саьлоIаргдола хьелаш хилийтар а.

Хий дола эррига система «Пищемаш» яхача заводагара шийн безаьса тIа дIатIаьхча а 20 август хьатIаккхачалехьа болх булургбалаш ю вIаштIехьъаьккха а еза шекара заводо.

Тоххамбеча гунадахьнатох, дукхача боахамашка 1965 шера шекара свекла дIае оахаш дола кьаьтaш минерални органически удобренеш ца тохаш оах. КПСС обкома бюроса Министрий Советод из практика харцахьа а лаьрхIа производственни управленей, совхозий, колхозий кулгалхошкара хьажийхад лаьттана керттера кийчо ечa хана свекла дIалоаргIеча удобренеш товсар Iалашдела.

Шекара заводаш (инспектораша) [illegible] гIолла) производственни управленешца кIоагIа тIахьожам оттабе боль шекара свекла лаьрхIа [illegible] удобренеш пайда эцара.

Соцпле [illegible] районий партийни, Гудермесски партийни комитет, колхозий совхозий [illegible] организаци декхарийла а массово - политически болх тоабе, свекла шийн [illegible] чуйица шекар а [illegible] дукъа социалистически яхь шераIа йоаржае, свекла кхуинцьем лакхде, из дуккагIа гулъе а кийчъе а дьнна 1964 шера тIайийца деккараш толаме кхоачашдара юрташкарча къахьегамхой шоаш тIаIерзае.

Наьсарен производственни управлене свекла дIалоаш дола кхачаш Урус-Мартана производственни управлене цхьадола боахамаш Нохч-ГIалгIай шекара завода гоьна хилар теркал а деш, парте обкома бюроса Министрий Советов хьоьхIад 15 сентябрал тIехьа ца йовлийташ Нохч-ГIалгIай АССР Назрановски Экажев яхача станцелка свекла дIачуйергйола пункташ йоккхaга Къилбаседа - Кавказски совнархоза шекарен промыслоательни промышленноста управленегаьа (нов. Сафонскегара) деха, кхы тIа а цига механизаци а йоал, кIоарга иштта Нохч-ГIалгIай шекара завод болх бе йолалоалийта а шийн режима тIа болабача а хана дукъа практически новкъостал совнархоза дайта а.

Машенакъаьча Госдоволни отделени (нов. Кичик) декхарийла а Наьсарерчеи Закананчеи свекла дIачуйеча пункташ заводе яздача боарамах вагонаш тела а Назрань яхача станцера мукъ тIабуатта цхьа да ханна найда эшара Дигорерча шекара завода дIаIада а.

«СЕРДАЛО»
2-гIа оагI. 18 август, 1964 шу.

ОБЩЕСТВЕННИ ФОНДАШ ДЕГIАУХ

Коммунистически парте, Советски правительства цахадлаш йоакхо ю советски халкъа вахара хьал лаккдара. Дукха ха йоаццаш СССР Лакхехьарча Совета сесси т1аийцача Законах ваь республике лакхьяча кездача окладаш т1а воалкхаргва 65 эзар болхлой г1улакхера саг.

царех 21 эзар халкъа образоване болхло, 13 эзар унахцIено лоацара, 17 эзар торговлен общественни кхачани болхло, кхыбараш. Шера т1аккхетаргда алапе фонда 21 процент. Цул совг1а пенсеца Iалашвергва 14 эзар гаргга къаьнна колхозло а.

Берригача советски наьха санна Нохч-Г1алг1айчен къахьегамхой материальни хьал-торо дег1аяра тешал дещ да семилетка д1ахьахьча укх шера болхлоштей г1уллакхерча нахаи т1адоаг1а рузкъа ниййса ах т1аккхетар, х1аьта колхозхой рузкъа кхаьнех цхьа даьнна миссел дег1адар.

Наьха хьал - торо лакхьалара деттертарех цхьа белгало я наьна товараш няйдар лакхдалари товарооборот дег1аяри. Пачча-хьалкхени кооперативни торговле товарооборот цахаддаш дег1аух республике. Укх шера товарооборот 267 миллион сом совг1а я республике, х1аьта семилеткаь 62 процент дег1айоаг1аргъя яз. Духхьал укх шера хьалхарча 6 бетта соахке шу ханаца ниййсача 6 миллион сома гаргга товараш дукхаг1а дехкад бахача нахага.

Хьаг1адоаг1а ахча лакхдаларга хьежжа дег1айоаг1а сберегательни кассашкара наьха вклада дац. Укх т1оаххьарча шие шера ниййсси ах гаргга дег1аенай бахача наьха вкладаш. Укх шера нюль бетта 41 миллион сомага д1енкосвчар уж, х1аьта юрта бехача нахах ба царех кхоалаг1а дакъа вкладчикаш.

Ховш маларра, советски наьха материальни хьал-торо лакхъялар дукхъала цхьан алапех латташ дац. Социалистически предприятеш т1ера д1акъестакш болча общественни фондех хоадам болла рузкъа кхоач къахьегамхошка. Паччахьалкхено делладещ а къахьегамхой хьашташ кхоачашдара д1а-юха хьежадеш а да из рузкъа.

Общественни фонде мах боапаш кхоачашдеш да медицински г1улакх делга, халкъа образоване, цу фондех болхлоштей г1уллакхерча нахан отпускаш телалга, пенсеш, стипендеш, пособеш хьежаделга, берий учреждений шерра сеть д1ашаг1ьехи, къахьегамхоша салоIалга, царна г1улакх делга тоалдар.

1953-ча шера вай мехка общественни фондаш 14,8 миллиарда сомага д1аккхоачаш яр, 1963 шера 34,5 миллиарда сомага кхоачаш лакхъеннай уж. Духхьал пенсех вай республико д1ателаш дола ахча семилетка т1ехьхьарча шерашка шозза совг1а дег1аденад, укх шера 50 миллион сомага д1а а кхоачаргда из. Х1аьта халкъа образоване, здравоохранене, физкультура спортаи соахке республике д1аладайта ахча 48 миллион сом хул.

Болхлоштей г1уллакхерча чакхо отпускаш х1ара шера 12—15 миллион сом д1атеа республике, х1аьта ханна къахьегалургдолаш боацача нахе соахке д1аделлар а хул 6 миллион сом совг1а.

Халкъа боахаме х1ара болх беш волчо д1ахьахьча шера общественни фондера кхы т1а а хьачиначо алапе юкъера лоарх1ам бача 357 сом хул. Цу тайпара г1улакх капиталистически дунен т1а хилла йиш йоацилга-м белгалла ма дий.

Коммунизмана д1аг1орга могадоах общественни потребленен фондерча рузкъаш дукхаг1а кхоачашдергда наьха хьашташ.

Общественни потребление фондаш дег1аяхкарга г1оалла кийчъйоаш я коммунизмага довлаларе лоарх1амера материальни предпосылкаш.

Общественни фондаш шеръялар — сага ираэерча чакхара йоахко ларде латташ йолча коммунизма принцип я.

А. ТОЛУВАНОВ.

Нохч-Г1алг1ай статуправлене начальника заместитель.

ФОТОИНФОРМАЦИ

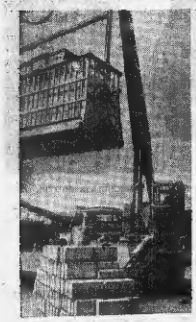

МОСКВА. Львовски автопогрузчикий заводо СССР халкъа боахама карагIдьинарий Выставке хьокха оттаьй болалойгрузчикий къахьегам, дукхха а дукхаг1а аттача боаккхаш йола керда автопогрузчикаш.

Укхаза б1аргаго йиш я хьу, турбаш, чоаш т1адотта, хьаштдолчча уж д1адахье а ниййсдал хьалъоттаде а в1ашт1ехьдоалаш йола машин.

Сурта т1а: кирпишк т1айотташ йола керда автопогрузчик.

Н. Жигановн сурт.
ТАСС фотохроника.

Ставропольски край. Хьалъеш латтана энергетически гиганте — Невинномысски ГРЭС-а шоллаг1ча арг1ано ханал хьалхе хьалъяь а, яьккха хьалхара промышленни той енняй. Дерригa балхаш дика чакхдаьхад г1ишлошъерашеи монтажникашеи.

Х1ана коммунист Торонцев Юрий корта латтача бригада цу тайпара йола шоллаг1а турбина в1ашаг1йоллащ я.

Сурта т1а: Невинномысски ГРЭС-а шоллаг1ча очереда шоллаг1ча агрегата турбина ротора монтаж еча.

В. Михалева сурт.
ТАСС фотохроника.

ДОШ ЧIОАГIА ДА

Сийлахь-боккхача Октябра 47 шу дизара сийна къахьегама вахте а этта къахьегаш я Грозненски автогенно-карбидни завода коллектив.

Хьалха латт кор. Отопесор корте латта карбидни цеха коллектив. Валови продукци аракхеара бархI бетта план укх денощка кхоачашъергъя цо. Семилетка ялхлаг1ча шера план 5-ча декабре кхоачашъяра керда декхараш т1аийцар цеха болхлоша укх денношка хиннача вогъерча собране. Уж декхараш кхоачашдара хьинаерг1а къахьегаш ва воккхаг1воала аппаратчик Ватвинкин Николай, электрощелицики Висултанов Айндиев, регулировщица Портнико Ольга, кхыбараш. Сменах йоалла даяеш 130—140 процент кхоачашъеш цар.

Ж. БОТОВ.

ШУРИЙ ФЕРМАШКА

ДИКА ТОЛАМ

СУНЖЕНСКИ производственни управлене XIX-ча партсъезда ц1ерахча колхоза № 4 йола шурий-товарий ферма эггара къонаг1а я колхозе хинна ца Iеш, эрригача управлене а.

Д1адахача шера октябрь бетта доаладир укхаза доахан. Ерригача бригадашкарен фермашкарен гуа а даь в1ашаг1техар уж. Доахан г1ийле, шура к1езига луш дар.

Ниттача хьайбашна болх д1аболабе бийзар керда в1ашаг1ъеллача ферма коллектива. Цул совг1а ший доаккъарий база а яцар ферме.

Болх бе теттара хала волляшехьа а, эггара хьалха ферме болх бе ера къона доярка Камаревнаиа Валентина, х1аьта цу хана денз яьим хьалхарча моттиге латташ хьа а йоаг1а. Хьалхарчарна кхоачашйир цо шера шура иккхера план. Шера планах 1700 килограмм шура иккха езача меттел, х1ара кхоабача Iатта доарх1аш укх шера ворх1 бетте цо яьнккхай 1761 килограмм шура. Шера шура иккхара план кхоачашъеъ йоалаш латт Веткина Мария а. Х1ара кхоабача Iатта доарх1аш цо яьнккхай 1641 килограмм шура. Царел дукха т1ехьабисаьбаш В. Вишневская, К. Рыжкова, дукха кхыбела доярнаш.

Йоахка балхе пхьа йола, дика баьт тайна коллектив я ферма в1ашаг1кхийттар. Аьхка дахьаш баьт тайна хилар, бале т1а в1ашa г1о-ловкъостал деш, шоай г1улакх дукха делаш хилар бальан долаш йиш хиннай ферма коллектива доаццача хана доккхий толамаш даха. Болх бе шоаш д1аболабеннача хьалхарча ниймахье а денз доахан кхоабилгеи леладелгеи тоалара т1ахерзадир хьайбаш лелалераша шоай деррига низаш. Хьайбашта телача доахьарий рационa юкъейяхьар белокашта меттел кхаш йола маькера вещество — карбамид. Цул совг1а, кхоачамхилаел хьайбашта тела йилаьй дика йоли силоси. Дукха къахьийгад ферма коллективо дика доахьарий база в1ашаг1йолла г1ерташ. Фермана гонахьерча участке соахке а ка бела ялаташ чуйиццачул т1ехьаг1а д1айийра хьажд1аша тайп-тайпара баьцаш. Цо йиш килийтар ферма хьайбаш лелалерашна ханнахьа томара т1ехь хьажк1аш а доалхаш йола моша силос кийчьа. Д1айийна баьцаш укх шера хьенхе а арг1аш даь а яьнай. Довзоргдоацача доалаш тоалденнах т1аиа доахен. Дукха а дукхаг1а лаккъенай цар продуктивность. Берригаш а 164 етт ба ферме. Царех 70 етт дукхьашка бахка а ферма хьайбаш лелалераша шоаш хьалтебаь а бе. Кхы а 42 шинар а да укхаза. Укх гаргарча хана уж а д1аьяхье г1оргда ферме деттача доахана Iула. Белгалдаькха дезаш да, детташ мал дола доахан ильан н1ега — арендерча фух килар.

Искусственни шура бокъонца миштa кийчъю а хайна, цунах мел пайда боал а хьежа, ферма болхлоша лаьрх1ар цу г1улакха лаьрт1а шоаш болча къаьстта кухни в1ашаг1йолла. Х1анз искусственни шура а чьушкаш кхеду укхаза Iаьсий. Из бахьан долаш ферма в1ашаг1ехьдаьнида паччахьалкхенга шура дукхха а дукхаг1а йоахка.

Х1анзале а Iанга бокъонца кийчьъ яьнай фермера хьайбай помещенеш. Дика тоаяь яьнай автопоилка, тхоннах боадла аьшке нихъ д1аоттаьй электродоильни установка.

Шера шура иккхара план кхоачашъяра г1улакхи хьалха латтарашца я цо ферме х1анз. Ворх1 бетта юкъера лаьрх1ача х1ара кхоабача Iаттагара яьккха шура 1800 килограмм я, шера план 1700 килограмм йолча метте.

— Коммунистически къахьегама ферме яха сий дола ц1и ийхар духьа социалистически яхье яьнай тха ферма коллектив дукха ха йоаццаш, — йоах шурий-товарий ферма заведующе нов. Т. Маковкина.

Ферма коллектив цо доккхарийла ю кхы а дикаг1а болх бе. Шера шура иккхара план укх бетта кхоачашъе лаьрх1аз ферма коллективо. Сентябрь бетте дола планал совг1а паччахьалкхена шура д1атеха йолалургья ферма.

О. АРЗАЕВ.

ХЬАЙБАШТА ВО ДОАЛ ДУ

ШУРА иккхара ч1оаг1а т1ехьабисаб хьалхарча ах шера Наьсарен производственни управлене «Октябра 40 шу» яхача совхоза хьайбаш лелалераш. Доахнагера шура яккхара ах шера план 73,8 процент мара кхоачашъяьдац. Х1ара Iаттагара ах шера яьккха шура 660 килограмм гаргга мара яц.

«Октябра 40 шу» яха совхоз х1анз а рентабельни яц. Дукха доахан, же долаш хиларох, шура, дулх к1езига даьккхарах 90 эзар сом зе кийнад совхозо.

Торонаш ца хилар дац из. Царех лорт1а пайда ца эцар да. Шура, дулх дукхаг1а даккхара керттера де лезар шерта доахъар Iалашдар да. Д1адахача шера совхозе кулгалхоша из кхоачашдаь доацашехь а укх шера а дукха уйла ца яр цу г1улакха. Т1ахьаналца хьа кийчде дезача г1ожана доахьарех яьнкх Iалашдаьр 1070 тонн мара дац, х1аьта Iалашъе еза йол 2800 тонн я.

Во пайда за совхозе [illegible] хьаг1аьнннаца бедаш. Дега [illegible] доахан д1ат1ехьенеш дикаг1йоача дахьi[illegible] участкаш к1аллакьейй. Доахана хьолдаа х1аьна дац. Цудунь денна лоалу царгара йоаккха шура.

Х1анзе т1еьаг1а хьайбашта силос ахка баьнгаб совхозе. Бакъда, Iулаш-латтачо кхоачамбалла хьаьш а доаша силос лаьтта Iойосселирх, дукхаг1ъяр доахани могашта к1ад йоа. Цул совг1а, х1анз денош д1айта аеран, хьайбашта лаьрх1а в кхоаленаш цa хиларах, цар дика дац доахъар.

Силос ада ма йолдаллнилехье шура т1аккхета йолдесяй, яхаш курадаш ю совхоза кулгалхоше. Бакъда, денна т1аккхета шура 6 килограммагара 30 килограммага мара д1аккхачац. Х1ара Iаттагара йоаккха шура 4—5 килограмм мара яц. Из кхоачамбоалаш дац. Совхоза йолча торонашка хьежача шозза дукхаг1а шура иккха йиш яр доахангара.

Хьайбашца йоаккха продукци к1езиге хилар бальан цхьаьнна да. Детташ долча Iулашта корте латтараш цхьацкина специальность йоаца нах ба. Совхоза кулгалхоша из г1улакх довзашехьа а дукха ха йоаццаш керда в1ашаг1деллача деттача доахана Iула корте оттаваьа цу балхах х1ама ца хаш вола Кодзоев Илез. Цу тайпара хилараш кердадо доккха зе даьд совхозе, бакъда, цун кулгалхошта цоа урем киннац.

Шура иккхара санна во лел укхаза детта доахан лебилар. Шерра-шера к1езиглуш доаг1а совхоза хьайбаш. 1963 шера 1126 етт хиннабале 1964 шера 825 мара бисабац совхозе. Доахенца хулача дазарашта дукъал к[illegible] ца доаттабарах дукха доахан дайнад укх т1ехьарча хана.

Цул совг1а, совхоза доахана юкъе дукха да хьаьна дараш, к1езига мара, е в1алла шура ца толараш. Царна выбраковка яц, дулха уж дорсталь д1аедулац, цар метта даххаргдола шинараш д1аоттадац.

Ужжал кхоачамбоацараш хиларах лел совхозе хьайбаш лелалара г1улакх селла во. Х1анз санна йоахама доал дара дика дар дахьаргдац. Совхоза кулгалхоша бола х1инзаьхье сихха ера ца боакко д1аладане шерара г1улакхаш юкх т1аоттар шерам болеш да.

А. БЕСЛАНОВ.

ЮРТАШКАРЧА МЕХАНИЗАТОРЕХ

КАГИРХОЙ ЗВЕНО

ТХА мотоцикл шорта йоде «Назрановский» совхоза Аьлте-Юртарча отделене кхай т1а г1олла болеча тогтача новкъа. Наькъа шина оаг1орахьа хьу мо хьалъотта тоаенна латт бьаьде — баьцара хьажк1аш. Мотоцикл воала Колоев Гирихана. Из ва хоза куц долаш эзий а1мнига саг. Цкъачоа со тешандар цо пхи б1аь гектар хьажк1аца къоазтке итт гектар шекала свеклаи д1а а йийнай царна довл дош а я ший ала сагах латта комсомольско-кагирхой звено яьлча. Сов къона вар из.

— Масс шу лаьнинад хьа?

— Ткъаь цаI, — йоах Гирихана, вела а къежаш.

— Дукха за йий Iа звено хьаийца?

— А-в. Сона из в1адла дега я дацар, — юха а велакъеж Гирихан. — Соахка Москве хилар со дика болх бу аьнна вахийта ВЛКСМ ЦК 4-ча пленуме дакъа лоацаш. Цига гона б1аргавайра Гагарин. Цо даь къамаьл а. ВЛКСМ ЦК хьалхарча секретара Павлова даь къамаьл а ч1оаг1а дег чу дижар сона, дукха уйлаш чайтар. Цу хана сога яр балха доккхий толамаш даларах еяна «Российски Федераце дикаг1а вола хьажк1аш лелаерхо» яьна т1аладаь йола значок. Цхьабакъда, пленум наккъаьлча, кхы а дикаг1а балх бе аьнна ч1оаг1дир аз сай дагахьа.

Со цIенхаьчача, ер волча вере комсомола Наьсарен комитета секретарь Микиев Осман. Цо аьлар:

— Х1е, Гирихан, х1ана Iа, Мальсагов Османацара яьа а ваьнна, хьай звено в1ашаг1тоха еза. Говзал йолаш ма ший хьо. Эшаш тула, новкъостал дергда хьона.

Механизированни звено в1ашаг1ъеллар да, из в1ашаг1йолларца йолаелар халонаш а.

В1аьсти кьаллария д1алоладелар кхашкера балхаш. Тхога кхоь мара трактор яцар, х1аьта цаI мара лафет а яцар, ала эшача. Кхоачамбоацараш дукха дале а хьажк1аш хачнаьа д1айийина яха езар. Хьалха, Мальсагов Османаца со волча хана, етта дар сона. Ерригa г1айг1а цо ше йора. со сайга хьаьннар дича ваьннавар. Цхьабакъда, х1анз шеталчуи уйла айсе е эзар. Дийнахь а бус а ара дар тхо. Балхаш дукха долаш, ц1аваха ха хилацар, Наб а цига йора, х1ама е цига дуар.

Ийс дийнахьа йистедаьлар тхо пхи б1аь гектар хьажк1аш д1айийна. Из тха юкхьанцара котало яр. Цул т1ехьаг1а макха баькхар оаха. Тхона дезаш дола зай маккхаш дацар, деза дараш чаре. Цо дукха халонаш ятир тхога. Уж, каст-каста юхаерташ, дергаш ц1енъе езаш хулар.

Тхо ч1оаг1а г1адлуггаш шийкаинальа т1ахьалар хьажк1ий д1ирграш. Т1акха ц1аьхха в мекха баькхар оаха, лаьтта х1еьддеш. Шозза культивацияхаькхар, шозза суперфосфит аха удобренеш техар. Хьажк1аш к1еззиг хьаллакхъечча, гувнаш дир, хий чусоергдолаш, массех за уж.

Аз шийта лаьрхх1а ладуг1аш, оаьза волаш дуаи сона Колоев Гирихана ший балхах лаьда. Юкъ-юкъе ший хьехарко Мальсагов Осман хьоахаву цо. «О, цунца ниййсала са низ д1акхоачарех, — ехаш санна ала дуи делача б1аргаша. Социалистически яхье баьннаб, уж шинъ цоайла. Гирихан ваи шийхьехархочул дукха т1ехьаьнна уйла йолаш. Хьажк1аш дика хиннай цун.

— Хьажал, — йоах Гирихана — шишша-кхоккха хьажк1а ца йоаллаш цаI г1алам дац ер цхай т1а. Х1аьта цо хинна хьажк1аш пхьерсаш мо йоккхий е я.

Хьагулчоя Мальсагов Османа ч1оаг1а тоахала виляш ла г1улакх.

Хьажк1ашта зо а баьнча, юхадоаг1а тхо. Дукха за йиселла уж чуэца йолаята. Цу г1улакха нийслуш я Гирихана звено. Хьажк1аш чуэцаш йола йиъ комбайн а тоаеш латташ. Ч1оаг1а дег1айоахк Гирихана йоаца лафеташ. Уж х1ара комбайна т1ехьа шишша хила еза. Х1аьта царга йолаш йола цаI а резинa еха я. Дукха балхаш да Гирихана звенос чакхдаха дезараш. Иъ б1аь гектарча х1ора гектара т1аоа кхоазтта центнер а ч1оаш фуальнька хьажк1аш чуэца дезаш деннад хьонача хьажк1аш лелаерхоша. Цул совг1а, цхьа б1аь гектар силосе хьакха езаш е ба уж. Хьажк1ашца цхьатарра хьакнкха езаш я 70 гектара т1ара свекла а. Звенос доаххар т1адешнад уж х1ара гектара т1ара шишша б1аь центнер иккха аьлна. Уж, уйла йича, дукха балхаш да. Совхоза кулгалхой дехкарийда ба кагирхошта фу эш хьажа, цар хьашташ кхоачашде, х1ана аьлча, дика болам ба цар д1аболабаьр. Цхьаннезга д1амелийнккхар комсомольцаш ба уж. Колоев Гирихан ше отделене комсомольски организаце секретарь ва. Балхаш д1ахьаб1у за къоажабеш хьаьнела къахьегаш боахк уж. Евлоев Iийса, Лукьянов Володя, Халукаев Iийса, Мартазанов Микаил — уж ба цун звенощара комсомольцаш. Гирихана хьалха доахаш, цо новкъостал деш бахаб уж берригаш комсомолье. Царех эггара воккхаг1а волча Мартазанов Микаила 22 шу мара даьннадац, х1аьта эггара в1аьмаг1а волча Халухаев 18 шу даьннад.

Цхьабола нах ниййслу вай дазаре х1ама а шийна а цемчоа а хайна т1а цо баьлаш. Наьха хьаьнъ дуаш д1аяа-кхаьс лелаш. Цу тайпарча наьха сий дергдолаш вац Колоеви цун звенощара члечаш.

— Болх ца бечa саьга яла шо цецаг бац, — йоах Гирихана. — Со се з1анига волча хана денз боля беш, цо воалкхийнеш хьавоаг1а.

...Юрта чубоаза наьна т1а дахьар тхо. Мотоцикл т1ьаерда санна шерта йодар. Тхора духьал йоаг1ар шиа йоI. Уж б1аргайнаев Гирихана мух цо меттe д1ахийцар мотоцикл. Мехкараштa юхе г1олла тхо т1ехдийлхаца. Согахьа уьг а хьажа, ц1ийвелар из. Цьабакъда, за т1ама алензан. 21 шу мара даланза а хилча, саг йоалаенза а хилча бекх дар цун цхьан минута шийна уллув ваг1а со ницценнавар яьлча.

Со конторe Iо а ваьккха ший ваа долча оаг1оаьтхьа юхаверзар Гирихан. Дукха лаьттав со кунна т1ехьа хьежаш. Сайна из вайза дукха за еие а, цунрана къаьста з1аьнеа дог лаг1ацар. Дика ботхло хинна ца Iеш, эзь-аздел долаш, наха сий деш з1амигa саг ва Колоев Гирихан.

С. ЧАХКИЕВ.

СОЦИАЛИСТИЧЕСКИ ЯХЬА СИЙГ

КIЕЗИГА ИСТОРЕЦАРА

Социалистически яхьа историе чухь йоаккха моттиг лоац стахановски болама. Из хьахалар 1935 шера 5 августа. Цу дийнахь Донбасрча «Центральная—Ирмино» яхача шахте цхьан сменах 14,5 смена норме яьккхар забойщика Алексей Стахановс.

Къахьегама наьсарле ч1оаг1а лакхъе аьнна дале декхар шийна хьалхоцна оттадьха социалистически яхьа керда форма д1айолайир Стаханова дьаха г1улакхо. Яхьа из керда форма хьалдаьхар мехка б1аьш эзараш болча производстве хьалха латтараша, халкъа йоахама деррига доаккъонца кхоачашъхьожар яз.

Из г1улакх хьат1аьнйоар Нохч-Г1алг1айчен къахьегамхоша а. Стахановa балха методаш республика мехкадьтта [illegible] заводаш, кхы а эггара хьалха [illegible] «Алкон лаьла установка» егоншика Мурдаев Макьмуда. Грозне цо мигеза шалхе 1935 шера октябрь бетта мехкадьттапара 17,5 процент болаш кьоастадир планах 14,5 процент мара доацача. Цун смено октябрь бетта 20 дийнахьа планал совг1а 596 тонн мехкадьтта чакхдьахкар. Х1аьта цу шера август бетта дале декабрь кхоачабаллалца лаьтача кора цун смено хьадкара моттиг яьккхар Заводской районе. Техника карнерзаеш т1еддика хьоккамаш хо-терах еза-йоккхача промышленности чарахо вар. Орджоникидзе ц1ерахча [illegible] маш ина елар. Мурдаева Г1аккха еза-йоккхача промышленноста совета ц1ерадда хержар из.

Мурдаевс санне из г1улакх д1адьгадар республика кьнна къахьегамхоша а. Балха т1ехь стахановски темпаш йолаш къахьегар мехкадьттанкхашкаца болхлоша Анушиев Надже, Демидов Владимира, Артамонова Александрас, токараша Коваленко, Ушенко, кхыча дукхача тайп-тайпарча болхлоша.

Парте областной комитето ч1оаг1а могадир республика дукхача къахьегамхой стахановски методашца болх бе болабар, берриге коммунисташ, юкхьанцара партийни организацеш декхарийла йир, стахановски болам шерра д1абоаржабе.

Областа партийни организации берригa шоай низ т1айаьжийтар из болам къахьегамхоштa шерра д1абоаржабара, царна юкъа чакхаг1а из д1абоаржабара. Заводской района партийни организацеша цу болама эггара хьалха дьаьхьар производстве коммунисташ. Стахановецаш а хиина д1айийтача коммунистаца шоашта т1ехьабоахар партийни болша большевикаш. Цу тайпара, къахьегама наьсарле ч1оаг1а лакхъяра т1ехьа д1аболабенна из къоасам хьаалъьяр суиххачe болхлоша, инженерно-технически болхлоша. Техника карнерзара, цунах дикаг1а пайда эцара декхa хьоккамаш доаххар къахьегамхоша.

1935 шера октябрь бетта шера стахановски болам д1аболабенна боацашехь, Заводской района болхлоех из шу йистедоалача хана 5—7 процент стахановецаш бар. Къахьегама стахановски методаш бальан долаш 1935 шера Советски Союзе эггара дикаг1а йолча мехкадьтта чакхдоаккхача установкай конкурса дика толамаш дьахар. Хьалхарча пха премех кхо преми яьккхар Грознерча мехкадьтта чакхдоахараша: 5 — 6 «Алко-1» яхача яхь цхьаькха установкаш.

1936 шера ч1оаг1а дег1абора республикера стахановски болам. Ерригача предприятешкен уйрех деледшие кхоладар рунай дацна беркат, цо дог урауттадора дукхача наьха. Областа партийни организацеша къахьахьалиш къалхе делайора стахановски болам шерброа ч1ехь, боккха теркам т1абохийтар цу болама. Стахановски дош дуппадь ВКП(б) областной комитета бюрош цун пленумашкеш. Цу деша хетаьп совещанеш йора, дарх1а промышленноста долный, районий, города, областа стахановций слетдаш тудйора. 1936 шера 13 февралe хиннача ВКП(б) обкома V-ча пленуме дийцар стахановски болам баржарца дуаззадика Грознерча мехкадьтта промышленноста доц. Цу шера 25 мае хилар областа ерригача мехкадьтта промышленноста стахановоццин слет, 14 июле бурув деттача стахановски болам дег1аболлабара хетаь совещани йир.

Цу ерригача мероприятешна областа къахьегамхой балха стахановски методаш т1а боалара г1улакхдаккхар. Х1ара бутт массаза боал дукхаг1а хулар стахановцаш. 1936 шу доладаьлача хана Грознерча мехкадьттахоех 21—22 процент стахановцаш бар, х1аьта царех коттера профессий ерах — 40 процент. 1936 шу йистедоалаш Грознерча мехкадьтта заводашка 3500 саг вар стахановец волаш, царех 400 саг партий г1алг1ан а волаш. Цу болама хьалхарча ниьхте латтар коммунистаи комсомольцаи. 1936 шера 1 февраль т1аккхоачаш производстве боал баьча коммунистех 52 проценте комсомольцех 47 проценте стахановцаш бар.

Социалистически общества рузкъа, из даккхъча цу болама шоашта мога дукхьале йора цу хана тайп-тайпарча классовни коастлаг1анна. Цу хенах лаьна ВКП(б) Нохч-Г1алг1ай обкома V-ча пленумо решени т1аийцар, Пленумо решени [illegible] профсоюзни организацеш декхарийла йора цу элементашна хьалда къоасам лоаттабе, цу производстве т1ерхелашца [illegible] тучабеха, х1аьта 1936 шера хьалхара ах шу лаладаьлла промышленностерча болхлоех инженерно-технически болхлоехa дукхаг1барии цу болама хьаьеза а.

Пленумо могадир [illegible] скоростах бетта [illegible] 2000 метр бурув тохара къоасам д1аболабаьна мастерий-стахановций Гулаца. Негодиева, Петрова, Цекаева, Батаевой г1улакх. Цо партийни профсоюзни организацешта т1аьналар ший декхар эггара хьалха кхоачашдьа, февраль бутт болалуш 41-3 болча скважине 986 метр бурув тохача (коммерчески скорость лаьрх1ача 2005 метр ха из бетта) В. П. Тулаша опыт шерра д1айоаржадалга. Шийна пленумо де аьнна т1адаллар кхетамца кхоачашдир бурув деттача треста партийни организаце. Коммунисташта могар бурув деттарешa балха стахановски методаш т1а баха, хов, Тулаша опыт наха юкъе д1айоаржае. Коммерчески скоростех бетта 2000 метр бурув тохарий болам д1аболабелар.

1936 шера 26 февралe Октябрьски районерча бурув тохача мастеро нов. Негодиева ший бригадаца 43-4 яхa скважине яьккхар 305 саьхьта коммерчески скорость 2000,5 метр йола. Союзе эггара т1ехдоал скорость яьнкхар бурув тохахьа 2-ол дакъ а дош.

Кхы а йоаккхаг1а бола скорость оттайир Маг1албикерча бурув тохача мастеро А. М. Рябова. 38-8 яха скважина бетта лаьрх1ача сташца 3808 метр болаш бурув техар [illegible] Из Ерригашкаш керда рекорд яр. Х1аьта цул а т1ех бурув техар Галбанов бригадо, 40-3 яха скважина 4470 метр скорость йтаяш яьккхар цо. Уж толамаш даьхар бурув детта болхлой къахьегама стахановски [illegible] болам болаш. Стахановски болама халкъа боахама дерригa доахьацина революци [illegible] [illegible] ч1ера т1ая бурув [illegible] а яр. [illegible] [illegible] Мурдаева [illegible] [illegible] ерд [illegible] «Цдраберг» яхача крекинг-установка [illegible] Зубко Нинас оттаьча технически нормал 30 тонн дукхаг1а [illegible] даккха йолаьлар, [illegible] болх беш бола дакийар цо установка балха хана. Стахановски методех кхетамца пайда эцаш хер бальан долаш Зубко Нинана могар дуне т1а т1ехйола рекордаш т1ехьайта.

Мехкадьтта заводий партийни организацеша берригa шоай низ т1абехийтабар стахановски болам мехкотта шерраг1а боаржабара. Боахдой производствени [illegible] бара цу болама сотадь. Болхлоштa кхоарта д1айоаздийтар стахановски методаш, шорта кхетта болх йора болхлоешта юкъе. Цу дерригена г1о деш б1арчи болхлой [illegible] ваш балха стахановски методашца яхар. Масала, Къаьнача районе 5-ча бригадера болхлой берригаш а х1ана б1ан яьна стахановцаш бар. Х1аьта [illegible] рекорд еча В. Винмухамедова бригада берриге болхлой стахановцаш бар. Из яр Маг1албикера эггара хьалхара стахановски бригада.

Стахановски болам шерра [illegible] [illegible] Iоналра болчи а шоай д1аяттар. х1ана аьлча техникех меттала дукхаг1а пайда эца таро болдоарнигара д1алеха цо йоагъелна Iоналр. Болхлоешт инженерно-технически болхлоех [illegible] [illegible] [illegible] 1936 шера продуктivity [illegible] [illegible] [illegible] шоай технически знанеш лакхъеш 1044 саг вар. Социалистически яхье культурно-технически боарам дахьбалоо ловкъостал дар болхлоей инженерно-технически болхлоеи [illegible] технически [illegible] [illegible], рационализаторски предложенеш дукхаг1а хилийтара. Профсоюзо [illegible] [illegible] [illegible] изобретательни [illegible], 1936 шера оцера 1081 предложенеш дукхаг1а яр уж. Царех балха юкъейтийтар 1295 предложени. Х1аьта 1935 шера [illegible] предложени мара юкъейхийтадац. Б1арчача шера юкъейтийтача цу предложенех 143400 сом даьна-ча метта 9 бетта юкъейхьача доккхарех 3129020 сом пайда бельдар. Цу х1амаша гойт стахановски болам баьхьа доахш технически предложенеш а царех бола пайда а лаккхбадар. Масала, «Красный молот» яхача заводa болхлоча — стахановеца Шувеха 1936 шера 11 бетта кийча 55 предложени. 48 могаш хилар боахка пайда е душ. Стахановцаш дукхаг1а хиннача предприятешка рационализаторaи изобретательни дукхаг1а хулар. «Красный молот» заводерча 480 стахановцах 376 изобретатели рационализатори чар.

Областа дукхача предприятешка бар стахановски школаш а доалаш боа бош бола изобретательи рационализатораш. Цудуьа 1936 шера 20 ноябре областной партийни организацешо оттаьнне изобретательаши рационализаторашн I-ча конференци ромлахонце йир изобретательаши рационализатораши стахановцашта хьалха къаьстаннана стахановски мечаш [illegible] Iоналра йола беза, яьнна.

Стахановски рационализаторийи изобретательйи болам баьхьан долаш дукхача тресташа а предприятеша а шоай болх тоабир, паччахьалкхен заданеш ханал хьалха кхоачашйора. Масала, мехкадьтта заводий трест белалое цо Iалашъяр хиларах х1ана ца шоаш дерригача 1936 шера йоаш дьаьа г1а яр. Стахановски болам бахьан из шу йистедалалехь доккхий толамаш даьхар цо. Х1аьта «Красный молот» яхача заводо 1936 шера ноябрь бетта шоллаг1а йола пятилетка 4 шера кхоачашйир.

Областной партийни организаце хьалхлеяца стахановски болам т1ехьа т1ахьаг1ача шерашка а дег1абоаг1абора. Цо ший берригa низ т1абохийтар паччахьалкхен плана кхоачашъе къахьегамхой бархг1абара. Цу г1улакхо новкъостал доаха социалистически яхьа, цу хана цун дикаг1а йола форма ше хиннача стахановски болама. Нохч-Г1алг1ай областной партийни организаце хьалхлеяца къахьегамхоша хьал а даьча оцца д1айоаржабир стахановски болам. Цу болама хьалхарча лаг1аршка болхар Нохч-Г1алг1айчен сий дола мехкадьттахой, Мацкa стьаьцнагьа д1а, цоаладь дика г1улакх хьалхаваннаш хилараш совг1а, цар шоашера д1адоладане. Советски эггара хьалхаш кхетта дика г1улакхаш.

И. ШИШХАНОВ,

Дагестана паччахьалкхен университета КПСС исторе кафедре аспирант.

КУЛЬТУРА УЧРЕЖДЕНЕЙ ДЕКХАРАШ

ВАЙ мехка коммунизм хьалъеча хана советски саг коммунистически мировоззрени йолаш, марксизма-ленинизма лардаш йовзаш хилар вахаре хиланза дарггдоаца хlама а хинна дlаэттад. Советски сага сакхетам лакхбаларга хьежжа йоккхагlа хургда цо коммунизм хьалъеча лоаца дакъа, цул балха толамаш.

Таханарча идеологически балха декхарий, формий, методий чулоацам къоастабаьб КПСС ЦК июньски Пленума соцам тlа.

КПСС ЦК Пленума соцама тlа аьнад: «Партийни пропаганда керттера декхар латт кlоарга а массе оагlорахьа а марксизма-ленинизма идеяш дlайовзийтарах, вай мехка коммунизм котъяккхара тlехьа парте лоаттабеча къовсаме уж толамца котъювлаш хилар дlахьоккхарах; парте lоальча теоретически гlанзах практически балха тlехь пайда эца а из творчески дегlайоалае а харах, парте политика чакхъяккхара тlехьа лоаттабеча къовсама къахьегамхой ооргаргlбаха харах, коммунизм бахьан хьинари денала долаш къовсам лоаттабергбола нах кхетамца хьалкхебарах».

Идеологически балха тlехь кертерачарех цхьа моттиг лоаш хила беза къахьегамца, общественни декхарца коммунистически гlулакх долаш хилара тlехьа, общественно - пайдачерча къахьегама юстара бувлача нехка дукьал лоаттабу къовсам. Коллективизма, советски патриотизма, интернационализма уйла хургйола, кердача общества йоккхий моральни принципаш хургйола кхетам бала беза къахьегамхошта.

Хlанз а вайна юкъе нийслуш да аполитичность а дlаяхача замани мегаргдоаца а гlулакхаш, бюрократизм, кхаьш мlделга, спекуляци, хулиганал, иштта кхыдараш. Вай цlенча, кердача вахара новкъарле еча цу деррачара гlулакхашта духьала къиза къовсам лоаттабе беза.

Коммунистически гlулакхаш, оамалаш, мораль йола керда саг хьалкхевар кертера практически декхарех цаl да.

Берриге пропагандистски болх наха атта кхетабергболча маттаца, ладувгlа дог доагlаргдолаш безаме, дика хьожхам, масела а доаладеш бе беза. Цар дикагlа йола уйлаш, цlена дог хьоалдергдолаш хила беза из.

Парте ХХ-гlеи ХХII-гlеи съездаш хиначул тlехьагlа оалангара хувалуш тоабенна идейни болх вай мехка. Парте хьалхленца советски халкъо боахачеи культурен дальача толамашта лакхбир коммунистически идеологе болх.

Бахьан цу балха тlехь хlанз а дlилаханза да доккхий кхолчамбоацараш, вахарах, коммунизм хьалъяра практически декхарех хьада, дукха нах юкъе ца оаш из болх беш моттигаш я.

Уж гlалаташ доахкаш ба культура учреждений болх. Къахьегамхошта юкъе беш бола массово-политически болх идейни боарам лакха болаш хила беза. Цу балха еррига формаш: собрани, конференци, хаттарийн жопийн сайре, бегагlа дувца журнал, дискусси, тематически сайре, и. кх. юкъедоаладе деза. Цу хlара формах беш бола болх айха бувза беза колхоза, совхоза, района хьалхашка латтача декхарашца. Цхьабакъда, культура масса а учреждененашта иштта кхоачашдац шоай декхараш.

Урус-Мартана, Наьсарен, Шаьла районий культура учреждененашта майоаргlара дlайовзийташ хьалха латтарий опыт, — халал хьалха план кхоачашъяра тlехьа лоаттаю социалистически ях, кхалнаха юкъе мела бу болх, кlезига кхалнах ба библиотеке книжкаш дешаш. Дукха клубаш, библиотекаш а цу районашка чура бlаха е паргlата йоацаш е, хlаьта lай шийла хул, наьха дог оттаргдолаш бац цар шоай болх, е из боагllача бесса бе хьалаш а дац. Из дерриге дашха доагlа эгтара хьалхарча аргlана цу районий партийни, советски органаша цу гlулакха кlезига терко еш хиларца, цу учрежденешкара доагlар хьадехаш ца хиларца.

КЪАХЬЕГАМХОШТА коммунистически кхетам баларa формех цаl я художественни самодеятельность. Бакъда мела бу юрта художественни самодеятельностага хьажара бола Шаьла, Ведана, Наьсарен районашка. Самодеятельность яц Долакха-Юрта, Яндаре, Пхьилекъонгий - Юрта, Экказжкъонгий-Юрта, Сурхотlа, Наьсар-Керте, Дошалкъа-Юрта.

Юрта художественни самодеятельностага доагlаш дола ков къостал кхачац профессиональни болча композиторашкара, режиссерашкара, атенсташкара.

Дикагlа пайда эца беза художественни литературан искусствин дикагlа йолча произведененаша наьха кхетам лакхбара доалача беркатах. Книжкаш дешарийн кинога а театрага а хьежарийн конференцеш е еза хан-ханнахьа, цар художественни произведени, кинофильм, спектакль ювцаргйолаш. Кинофестивалаш, кинолекториш, художественни литература, живописа, скульптура выставкаш е еза, музыка а книжкаш а дlадовзийташ болх бе беза.

Партен правительствен чlоагlа терко ю культпросветучреждений балха, культура болхлой. Дукха йоацаш хиннача СССР Лакхехьарча Совета сесс тlачlилзр культура, просвещене болхлошта доагlа алапи лакхларах дола Закон. Советски наьха вахара хьал лакхларах долча цу закона жоп луш шоай болх тоабе а шербе а декхарийла ба культура болхлой. Массово-политически балха боькъонца йола центраш а хинна дlаотта еза клубаш, культура цlенош, библиотекаш, читальнеш, музейш, культурен салаlарен паркаш.

Нах бах-баххача беш бола идейно-кхетама болх шерагlа боаржабе беза, хlара сага идейно-дегlаьа цунаш новкъостал а хургдолаш.

Болхлошта, колхозхошта, интеллигенцена, кхалнаха, хагирхошта юкъе беш бола массово-кхетама болх ханага а кхетамга а хьежжа къаьст-къаьста бе беза, къаьстта терхам тlабахийта беза къахьегамхошта интернациональни кхетам балара, халкъий доттагlал дlахо а чlоагlдара.

Кагирхошта юкъе беш бола кхетама болх бе беза цар уйлашка коммунистически морала принципаш чlоагlлургйолаш, буржуазни идеологи, аполитичность, обывательщина цар доргйоаш.

Кхалнаха юкъе болх бе беза цар идейни хьашташ лакхдара, уж общественни вахара юкъе озара тlабербазеш, дына гlулакхаштен яхача заман воча гlулакхаштен духьала берзабь. Кхалнаха идейни кхетам баларо къаьстта моттиг лаца еза культурно - просветительни балха тlехь. Лекцеш, беседаш е еза кхалсагаца леладеш хlанз а кийслуш долча бокъо йоацача гlулакхашта духьал лоаттабеча къовсамах лаьца.

БОККХА лоархlам болаш я къахьегамхой дикагlа а дукхагlа а болх бе дог урааттадеш йола плакаташ, выставкаш, стендаш, листокаш. Цар новкъостал ду хьалха латтача болхлой опыт дlайовзийтара. Цулукха маьогга шерагlа е еза из гойтара агитаци.

Ерригача республике бовзаш ба Наьсарен управлене «Октибра 40 шу» яхача совхоза хьажкlаш лелвер Кодзоев Бахьаудди, Шаьла управлене «Джалка» совхоза хьажкlий мастер Зармаев lаддал-Саlид, кхыбараш. Цар опыт массанена довза гlулакх, а хинна дlаотта деза.

Кхетама балха юкъе бизза пайда эца беза сердала газетех. Уж эгтара дикагlчарех йола гойтара агитаце форма я.

Клубашка беча балха юкъе къаьстта моттиг лаца еза тематически сайренашех богагlа дувцача журналашех. Уж сайренаш хила еза КПСС ЦК декабрьски февральски Пленумий решенеш къахьегамхошта дlайовзийташ.

Массово - политически балха эгтара дикагlа нахага дlакховча форма ше хиларах тарра богагlа дувцача журнала программа тайп-тайпара хила еза. Цу программана юкъеяха еза партийни правительственни кертера решенеш, естествознанен атеизман дешаш, дlадовзийта деза дунен халкъашта юкъе а мехка чухь а хинна кердадараш. lилма — популярни кинофильмаш хьувкха еза, художественни самодеятельноста концерташ оттаде деза. Багах дувцача журнала юкъе дила еза хьалха латтарий выступленеш, литература обзораш, кхыйола мероприятеш.

Къахьегамхошта коммунистически кхетам балара юкъе доккха дакъа лоац халкъа университеташа. Масала, Сунженски халкъа университете йийшай «Атомни энерги медицина гlулакх деш я», «Дынка гlулакхаш доацарех тешарахи доала эулам» яха а кхыйола а лекцеш.

Ха шелъяла гаьна яц. Цудухьа сухал бе беза культпросветучреждененаш lаь тlехь болх бара кийчъе. Цу гlулакха йоакхо е декхарийла я производственни управленей парткомаш райисполкомаш.

Хь. КУРКИЕВА,
КПСС Нохч-Гlалгlай обкома идеологически отдела заведующе заместитель.

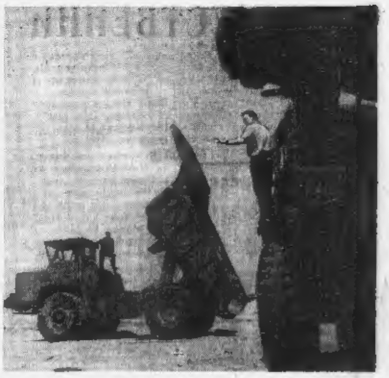

Тlадоагlача шера 27 тонн мукъ тlаботта йиш хургйола «БелАЗ-540» яха автосамосвалаш шерра производстве болх бе вlаштlехьдаредолаш арахецаргья Белорусски автомобильни заводо. Хlаьта хlанз наькъа тlа испытанеш еш латт арахийцача опытни образеца.

Сурта тlа: автосамосвал БелАЗ-540-я» автопоезд «БелАЗ-548В-ни» наькъаца испытанеш еча хана.

Г. Усламова сурт.
ТАСС фотохроника.

ИШТТА КЪАХЬЕГ МЕХКДАЬТТА ДОАККХАРАША

Сийлахь-йоккхача Октябрьски социалистически революце 47 шу дизара сийна «Грознефтехимстроя» треста 9-гlа гlишлой-монтажни управлене коллективо даь кхайкарал хьал а лаьца, хьинаре къахьегаш я «Малгобекнефта» НПУ коллектив.

Я. М. Пиук заведующи йолча Ленина орден лелаеча коммунистически къахьегама мехкдаьтта промысло 102,9 процент кхоачашъяьй мехкдаьттеи гази яккхара ах шера план. Хlаьта къахьегама овсарле 2,6 процент лакхъяьй, мехкдаьтта цхьан тоннага дlабода мах 4,4 процент лохбаьб. Бахьан ца долаш кходаьд 42 эзар сом.

Июль бетта план а сийленца кхоачашъяьй цу промысла коллективо.

«Массава цхьаннена тlехьа, цаl массанена тlехьа» яхача принципах къахьегар бахьан долаш паччахьалкхена мехкдаьттен гази яккхара воргl бетта план тlехкхоачашъяьй 2-гlча промысла коллективо, планал совнагlа бlаьш тоннаш мехкдаьтта а луш.

Промысла бригадашта юкъе яржача социалистически яхье хьалха йоагlа мастера Сычев Иван Васильевича кулгалдеш йола бригада. Тайп-тайпарча къамех нах юкъебоагlача барт-цхьоагlо йолча бригада коллективо бетта бетта кхоачашду шийна хьалхашка латта декхараш. Масела, дlабахача 7 бетта цул хиз кхьачар планал совгlа бlаьш тоннаш паччахьалкхена мехкдаьтта дала. Ала деза, геолого-технически гlулакхаш дар бахьан долаш, алкха къаьнача фонда скважинашкара эзар совгlа тонн мехкдаьтта цу бригадо даьккха хилар. Мехкдаьттеи гази еккхарга дlабода мах лох а бен, 3 процент лакхъяьй къахьегама овсарле. Иштта низ ца кхобеш дика къахьийгад мехкдаьтта доаккхача оператора Келигов Махьмада, замерщицас Костюкова Мария, лаьтта кlала ремонт еча бригадацарча операторашта Далгиев Асланбека, Зобазной Сергея, вокхагlа волча оператора Левшин Виктор Ивановича, кхычар. Белгалдаккха деза, Левшин дика рационализатор хилар а. Станокашта—качалкашта ах автоматически хьисапе смазка ергйолаш до еина рационализаторски предложени балха юкъейоалларах дукха паччахьалкхена ахча а кходеш, къахьегама овсарле лакхлуш моттиг хилар. Иштта дика рационализатор лоархlаш ва Русакевич Леонид Андреевич а. Коммунистически къахьегама сий дола цlи лелаеча бригадо шийна хьалхашка декхар оттадаьд 25 рационализаторски предложени укх шера балха юкъейоалае. Бакъда, хlама хьанколлара, болх латтача бакхлара керда наькъаш лехача коллектива низ кхаьчаб 30 предложени яла а, царех 20 хlинзее балха юкъеяхьа а.

Экономика лахкъяра гlулакх во лелаш шоллагlча промысле. Цига вlашагlа а елла болх беш я экономически совет. Цу промысле парторганизаце юкй заседанешка бувц экономически совета болх, совета дукхагlа терхам тlабахий, та беза гlулакхаш белгалдоах, рекомендацеш тел.

Масала, экономически совета рекомендацеш юкъейоалларах 25 процент кlезигделар кlоаргача насосашка дlадолар. Из бахьан долаш транспортах бизза пайда эцерахи 12 эзар сом кходир.

Мехкдаьтта а газ а йоаккхига дика лел Албогачиев Ахьмад заведующи волча коммунистически къахьегама цlи лелаеча 3-гlча промысле а. Мехкдаьттен гази яккхара ах шера план 102,6 процент кхоачашъяьй коллективо. Къахьегама овсарле 2,8 процента лакх а ен, мехкдаьтта цхьан тоннага дlабода мах 5,2 процент чухахьа бьаккхаб. Из бахьанце кходаьд 38,4 эзар сом ахча.

3-гlча промысла бригадашта юкъе хьалха латт Коков Артем Филипповича кулгалдеш йола 4-гlа бригада. 7 бетта план 102,5 процент кхоачашъяьй цо, планал совгlа итташ эзараш тоннаш мехкдаьтта а луш.

Уж толамаш доахаш дика даькъа лаьцад операторашта Перепечаев Павел Кондратьевича, Версигов Салмана, Немцов Михаила, вокхагlа волча оператора Покусаев Константин Ефимовича, замерщица Гандалоева Любис, кхычар.

Хьалхашка латта декхараш дим кхоачашдеш хьайоагlа мастера, къонача коммуниста Маранев Махьмад-Сале 2-гlа бригада а. Бригадо сийдеш лоархlаш ба операторашта Алиев Джамалдин, Бурдуков Хьадис, Гагиев Махьмад, иштта кхыбараш.

Октябра цlей сийна кхи а доккхагlа къахьегама толамаш дахаеш, оарцагlдьянаь ерригсоюзни къа хьайхара моттиг яккхарах РСФСР-ен ВЦСПС-ен карара хьара тела Цlе байрахх еина «Малгобекнефта» НПУ коллектив.

М. САМИЕВ,
Р. МАЛЬСАГОВ.

СУРТО БЕХК БУ

Массехк шу да Урус-Мартане вайнаьха хьинана даьркlа бола школа - интернат хьалъеш латт. Дlахьахача 1963—64-ча дешара шера хьалъь йистеяккха ощаш яр из. Цу шера массехказа чалийтар школа-интернат хьалъь аккхал еза ха. Хlанз мишта лел из хьалъечара болх? Цу даькъе беседа хилар са гlишлонхой мастер волча Крепостной Евгений Ивановичаца.

Из болх леларa делара керттара бахьан да № 223 йолча подрядно-монтажни контора коллективо ший болх нийсе вlаштlехьа ца баккхар. Турбаш ехна еза сантараш яьна ца йоалаш бетташ дlаьх, яьха йоана сангараш даьтта юха чу а укаш латт. цудухьа шоза-кхоза иша де дезаш хул балхаш. Школа-интерната цхьан оагlорахьа сангар акхиа йолаъь массехк кlира да. Иштта кхоаъь кlира да цига болх беш хинна «Беларусь» яха трактор еха а чха догlо тlеддаш наьхло йоккъеш латта. Из салагlа товаь цига акот чувача цунга болх байтара сагота ваьц ахьакха саг. Кlира дешна цига турбаш хотташ хила везаш вар 16 слесарь, хlанз цхьа саг а вац. № 223 йола подрядно-монтажни контора начальник ноа, Беломебский кертера инженер Богоуслевский маца дага ба - хьогl турбаш яккха бовла? Из дича цхьа бутт балалехьа дlачуяла йиш хургъяр школа-интернат.

А. Бисултанова чекхт сурта.

«СЕРДАЛО» 40 ШУ ДИЗАР

Рецензи

НОХЧ-ГlАЛГlАЙЧЕ Советий lаьдал эттача хьалхарча деношкехьа а гlалгlай йоазув хьадаре наьна мотт школашка хьехарей доаш хьалхашка эттар. Наьна метта йоазув арадаккхара йола алфавита система харжара доаш хьалхашка оттадир нохчаштен гlалгlаштех. Горски Республике просвещене наркомо 1921 шера Гlалгlайчен гlоракьнина волча деятелен просветителен З. К. Мальсагова латински лаврда тlара алфавит оттадир. Цхьаккха хувдамаш а доацаш тlайийцар цул проект. Цу алфавитах долча йоазонца араьннай «Сердало» газети хьалхара номер 1923 шера 1-ча мае.

Коммунистически парте ленински хьама политика чакхъяккхара тlехьа Нохч-Гlалгlайчен партийни организаце лоаттабеча къовсаме цул тешаме гlоьча хинна дlаэттад из.

Цу хана журналистий кадраш тоъанар, ясала яр полиграфически база е. Бакъда шоай газет дезача гlалгlашна шоашта маьогга новкъостал дора цунна. Касттаяшха чlоагlача кlийлам тlа эттар газет. Цул оагlонаш тlа яздеш бар lилмахо-лингвист Мальсагов Зоарбек, тlалгlай поэт дlайолаьб Беков Тембот, гlоракьнина вола революционер Албогачиев Юсап, дукха къахьегамхой.

Соахка ший 40 шу дизар дездир «Сердало» газето. Цунна шодадь да А.А. Мякиева яздаь «Сердало» 40 шу дизар» яха Нохч-Гlалгlай книжни издательства арадаьккха брошюра. «Нохч-Гlалгlайчен халкъий историга» яхача серех арадаьннад из.

Газето беш хиннача дукхача тайпарча балха керттера оагlонаш чlоагlа терко тlайохийташ lоманъ ший брошюра яздеш автора. Хlаьта укхаза белгалдаьккха дезаш да газето 40 шера баьча балхах эгтара хьалха яздаь книжка из хилар а. Авторо дешаш дар дlаххетаву керда вахар чlоагlдара тlехьа «Сердало» газето дайче дуккхача а тайп-тайпарча балхах. Дешашбарий чlоагlа уйла тlоа из газет хьадара исторически оагlоно а ший книжка яздеш авторо дуккхача материалашта къачера керт-керттера дар хоржаш баьча бокхача балхо а. Укхаза газето араяьха материалаш цхьа моалагlа тайпара йийца lац А. Мякиев.

lалаьмате чlоагlа газет дешарий дог гlоадаьнкхар гlоракьнина волча Коммунистически парте деятело Е. М. Ярославске 1928 шера «Къилбаседа Кавказа Гlалгlай автономни областа рабселькорашка» яздаьча, газета тlа дзаьнкхача письмос. Цу письмо тlа чlоагlа мах бу «социализм хьалъяра, социалистически культура хьаяра шерача новкъа бовла Гlалгlайчен къахьегамхошта новкъостал деш болча» рабселькорий къахьегама. Цуница дувзадена кеpа йоазон болхлоша хьехача къам лоархlами газето шийа декхараш мишта кхоачашдеш хиннади дувц авторо.

Брошюра 2-ча керта тlа дувц «Сердало» газето культурни революци чакхъяккхара дешаш мишта кхоачашдеш хиннад, дешар ца ховлга дlаlакккхара тlехьа цо лоаттабаь къовсам, школашта даь новкъостал, книжкаш дlадовзийташ лелаьь пропаганда, нийсача новкъа бовла гlалгlашта духьале еш болчарца лоаттабаь къовсам.

Дlаяхача замах саг на лоархlаш бьаде тоlаьь лоаттаьь гlалгlай кхалсаг сийрдача новкъа яккхара тlехьа машар хургбоаца къовсам лоаттабаьб «Сердало» газето. Дукха истий кхуляраш, lадатен шарlатен бокъонаш лелаьярни, кхалсаг йохкаш урдуе доахараш критика еш боагабора газето.

Брошюра кхоалагlча керта тlа А. Мякиева дувц Сийлахь-боккха Даьхен тlом лаьттача шерашка «Сердало» газето ший оагlонаш тlа патриотизма тема мел лакха лоаттаьй.

Хьалхарча шиъ керта тlа санна, цу шерашка газето араьхача материалех керттера яраш юкца, газета чулоацам бизза бошта вlаштlехьдаьннад автора. Дешачоа холу моастагlчоа меттахьа тоха нах тlахьехаш бола лостам ший оагlонаш тlа газето лелабаь хилар. Воарам боацаш моастагlа говза хиларахи бух боацаш Даьхе еарахи хьалйизза я цу ханарча газета номераш, «Дерриге а оборонина», «Фронта мел эшар лургда вай», «Ялат хаал хьалха чуэцарца моастагlчоа хlама тохаргъя вай», «Оборона фронт» яха а цу тайпара кхи дукха йола а статьяш арайоах газето. Газета оагlонаш тlа хул иштта Даьхен тlем тlа латтача бlыхоша яхийта материалаш.

Даьхе, парти, халкъ чlоагlа дукха дезаш хиларца хьалбизза ба вай мехка шерра йовражиь коммунизм хьалъеча хенах бола корта. Укхаза хила да дерриге а вахар чlоагlа дегlадоагlача хана хертерадар, наьха уйла тlаоваш дар къоастаде. Цхьабакъда, автора метад хlара яр а боккха лоархlам болаш йола уж эвепон нах ярра юеца а йоагlача тайпара вlашагlхоттаьш цунах бlарча дола цхьа хlама да а. Цо хьалхехаж культа-личностах юкедаьраш дlадаьха цlендаьча кхой тlа тlадаьнка кердача вахара унахцена эlыргаш. производстве, юртбоахаме, кхычахьа болх бечаьа вахача а наха юкъяра керда гlулакхаш хьа мишта хул.

Нохч-Гlалгlайчен истори lомадеш волча сона къаьстта дукха я дезаделар, доккха новкъостал я дир цу брошюро, Нохч-Гlалгlайчен кепа йоазув дегlаддаре истори довза безам бараште боккха пайда бергба «Сердало» 40 шу дизар» яхача А. А. Мякиева брошюрах.

В. КОВАЛЬКОВСКИЙ,
Ставропольски пединститута аспирант.

Редактор М. К. Льянов.

Ладувгlа

Радио: 6.30 — Юрта боахамболлхошта передача (эрсий меттала); 6.45 — Ашараш; 7.10 — «Грозненский рабочий» «Комсомольское племя» газетий обзор; 7.20 — Ховшаш передачей программе; 8.15 — «Сердало» газета оагlонаш тlара; 8.25 — Ашараш; 8.45 — «Къона тlехье» яха передача (гlалгlай меттала); 16.00 — Передачей программа; 16.05 — Авиаторий заманех оттадаь концерт; 16.30 — Керда хоамаш (гlалгlай меттала); 16.45 — «Къонаь» яха передача (гlалгlай меттала); 17.00 — «Къилбаседа Кавказа экономически вахар» яха радиогазета; 17.30 — Керда хоамаш (эрсий меттала); 17.45 — «Тlах аьлне хlанз» яха очерк (нохчий меттала); 18.20 — Керда хоамаш (нохчий меттала); 18.35 — Нохч-Гlалгlай аллеша ашараш.

Хьажа

Телевидене: 12.00 — «Шайтlан вlашагlкхетар» яха lилма-популярни фильм; 12.20 — «Яхаж лелаш йийе хиннай» яха художественни фильм; 18.20 — Передачей программа; 18.25 — Телевизионни кердадараш (нохчий меттала); 18.40 — lа гаьна дац. Репортаж (нохчий меттала); 18.50 — «Аргун» яхача альманаха обзор (нохчий меттала); 19.10 — «Лай гуе» яха юрта боахаме фильм; 19.30 — СССР Федерации флота Ди. Даьхе низ бола тlехьанаш; 20.25 — Эрсий классически музыка. Музыкальни передача (нохчий меттала); 21.05 — Передача программа; 21.10 — «Саг йовлаьчул тlехьагlа» яха художественни фильм.

Город Грозне, Карла Маркса цlерахча улицагl, 18 яхаш йолча Шевченко Любовь Ивановнас суде денна Заводской района, Чеченина цlерахча улицагl, 49 вахаш волча Шевченко Георгий Ивановичагера ше хьаллараха дола доа.

Доа дувцаргда Грознерча Заводской района халкъа суде.

Город Грозне 1, 129 участок, корпус 3, кв. 7 яхаш йолча Измайлова Агония Матвеевнас суде денна город Грозне, Загражский поселкерча Достоевский улицагl, 2 вахаш волча Измайлов Федор Ильичагара ше хьаллараха дола доа.

Доа дувцаргда Грознерча Старопромысловски района халкъа суде.

Доазал дехьара

КЕНЕХ РЕСПУБЛИКА ХУРГЬЯ

ЛОНДОН, 15 август. (ТАСС). Укх шера 12 декабре бена мехка республикански конституци юкъеддаладе решени яьй Кене правительствос, аьнар селхан Кене парламента премьер-министра Джомо Кениата.

Рейтер яхача агентства корреспондента бена хоамах, къамий Британски содружества член болаш юсаргья Кене республика. Ноябрь бетта Кене кердача конституцех референдум хила мег, оалар, премьер-министра.

«БЕЗАМЕ» ВlАШАГlКХЕТАР

НЬЮ-ЙОРК, 15 август. (ТАСС). Паччахьалкхен департаменто мукъа ца лушшехь а Кубе вахе хинна 25 американски студент тахан Нью-Йорке юхаlаккхаьчаь. Информационни агенсташа беча хоамах, аэропорте цергара цу сахьате паспорташ дlадаьхар госдепартаменте укхазех. Из хургда Париже гlолла Куберa тахан Кеннеди яхача аэропорте кхоачача кхид 59 студента а.

Американски герз Конго

ПАРИЖ, 14 август. (ТАСС). Леопольдвиле lохайр конголезски восташашта духьал Чомбе правительства леладеш дола американски вертолеташ а тlена кхоачама а керда партехьаш ена йиш йоаккха американски транспортни самолет. Джипаншри тlена техникенец цхьана американски транспортан тlа ше США бlаь тlана гlулакхара ена. Франс Пресс яхача агентства корреспондента беча хоамах, тахан кхи а кхоъ американски транспортни самолет кхачарах хоаш вертолеташ тlа а доаш.

ИНДИ ЦlЕЙ ДЕЗДЕ КИЙЧЛУШ Я

ДЕЛИ, 14 август. (ТАСС-а КОРР). Инда ший лоlамо наьнь 17 шу хилар дездара ю кийчо тахан шхера йистейоал Делерча къаьнарча цlена форте. Инда ший лоlаме хилара керда шу далар деззеш 16-эза урагlъяхийтай цlена форта тlа кхо бос бола къамий байрак. 16-ша вlаштта урагlъяхийтар из байрах цlаьккха хувна ца луш лаьттача Инде премьер-министра Джавахарлал Неруе. Мехх ший лоlаме бьинача тlехьагlа кхоана эгтара хьалха цlена форте трибуне хургвац Неру.

Инде кердача премьер-министра Л. Б. Шастре дукхаза аьхад Индене дага доалаш кертера дар долаш дус демократически общество хьалъяри машара а тlема блокех дlа ца кхетара а политика лелаери.

Дlахо а боахам хьалбеш йоал Инди. Хьатlакхаьчад къама экономика дегlайоаллара кхоалагlча шера плана кхоалагlа шу. Ер шу хилар индийско-советски экономически гlулакхаш дегlадоалаеш доккха бергатъ дахьаш баьккха аргlанара гlа: хьалдара пропускан алар Ранчерча йоккхий машинаш еча заводе, болх бе йолаяйтай тепловой электростанце хьалхара аргlа. Советски Союза доттагlлон новкъостала хьалъеш йолча кхача 30 совгlа йолча объекташка толамца дlахо деш да балхаш.

Дерриге а хан кта къонача республике вахар. Дlадахача шера мехка цхьайолча районашка хьувкхьам ца хилар бахьан долаш кхачан хьакъехьа утта хала хьал чlоагlа ирделар тlехьарча беттамашка. Цуна дувзадена дукхача штаташка кхачан проблема къоастае радикальни гlулакхаш — паччахьалкхене ялат дохкилга, банкашта национализаци елга, мехка чухь юртбоахама продукци дукхагlа яккха еза хьалаш хулийтача дlадехаш выступленеш яьй дукхача къахьегандоша.

Къама цlейна кийчлуш — ший лоlаме хилара Дешна кийчлуш советски халкъа доь керда общество хьалъеча Инде халкъо доккхий толамаш дехар.

О. ПЛЕШОВ.

ШОЛЛАГlА ЭСКАР ВlАШАГlДОЛЛАШ ЛАТТ ФРГ

БОНН, 13 август. (ТАСС). Хlанз ФРГ лаьтташка хийцца лел бундесвер сенне НАТО командованена кара хургйоаца «территориальни оборона» формированеш вlашагlйоккха. Царие бизза тlакхаьккам лоаттабеш хургьа малдбундесгермански тlема lаьдала. «Шпигель» яхача журнало яздайчох, «территориальни обороне» формированешта юкъе гlоргъа моторизованни «егерски батальонаш», стрелкови, транспортни, саперни доакъош, бувзамен lалашоне доакъош, медицинско-санитарни подразделенеш, «психологически тlом бергбола» подразделенеш.

Къаьстта «территориальни обороне командовани» вlашагlъелла ФРГ-е, Килера, Ганноверера, Дюссельдорфера, Майнцера, Штутгартера, Мюнхенера штабаш а тlехьа мехка территоре тlа 6 округ а йоаш. «Шпигель» белгалдоаккх, цу дерригача малдбундесгермански бlунаша «НАТО гергашарча низий оперецента нургlато lалашъе а граждански обороне гlо-новкъостал де а» дезаш хилар.

Иштта белгалдоаккх журнало, ФРГ-ера «территориальни обороне» еррига система дукхьал цхьан оборона министра в — министра приказах — бундесвера генеральни инспектора кара хилар.

РЕДАКЦЕ АДРЕС: г. Грозный, Цlеча фронтовикий улица, 16. Телефонаш: редактора зам.—2-67-41; [illegible] секретаре—2-46-40; [illegible] — 2-65-72.

АДРЕС РЕДАКЦИИ: г. Грозный, ул. Красных фронтовиков, 16. Телефоны: зам. редактора — 2-67-41; ответственного секретаря — 2-46-40; [illegible] — 2-65-72.

«Грозненский рабочий» издательства типография. [illegible]

Типография [illegible] «Грозненский рабочий». [illegible]

СФ05190. Заказ № [illegible]